

Iscenesættelse af meningsforhandling

Udvikling og implementering af
et Content Management system
til Friskolen Østerlund

Raising the profile of negotiation

Development and implementation of a
Content Management System
for the school Friskolen Østerlund

Forord

Dette masterspeciale er udarbejdet i forbindelse med studiet Master i IKT og Læring, der administrativt er placeret ved Ålborg Universitet.

Specialet er en produktrapport og produktet er i specialet repræsenteret ved skærmdumps. Produktet er i sin helhed tilgængeligt på adressen www.hobbitbo.dk.

Specialets omfang er på 48 normalsider. Til specialet medfølger bilag på vedlagt CD-rom. Samtlige bilag er indekseret i bilagsoversigten. Bilag 1, 5, 9 og 11 er også medtaget i den printede udgave af specialet.

En stor tak til min vejleder Christian Dalsgaard for kompetent vejledning og til Friskolen Østerlund for et godt samarbejde.

Mvh
Bjarne Christensen

Indholdsfortegnelse

FORORD	1
INDHOLDSFORTEGNELSE	2
INDLEDNING OG PROBLEMFORMULERING	4
DISPOSITION	6
BAGGRUND	8
TEORI	11
Praksisfællesskab og demokrati	11
Meningsforhandling og mennesket i verdenen	13
Isenesættelse og fravalg af mangfoldighed	15
Operationalisering	17
FORUNDERSØGELSE	19
Den brugercentrerede tilgang	19
Interview og overvejelser	21
Databearbejdning	23
RESULTATER	24
Praksisfællesskab eller professionel organisation?	25
Meningsforhandling	28
Isenesættelse	34
Sammenfatning af resultater	38

DESIGN	39
Det virtuelle mødested	39
Potentielle mulighedsrum	44
Isenesættelse – om profilering og normer	49
Opsamling på designvalg og potentiale	54
PRODUKT	56
Artikulering	56
Nye læreprocesser på Friskolen Østerlund	62
Implementeringsprocessen fremover	64
KONKLUSION	65
EFTERSKRIFT	67
ENGELSK RESUME	69
RAISING THE PROFILE OF NEGOTIATION	69
LITTERATURLISTE	70
BILAGSOVERSIGT	71
Bilag 1	72
Bilag 5	74
Bilag 9	76
Bilag 11	77

Indledning og problemformulering

Friskolen Østerlund er en nystartet skole, som er karakteriseret ved en engageret forældrereds, helt nye skolebygninger og en bredt sammensat personalegruppe. En forældrevalgt bestyrelse udgør omdrejningspunktet i koordineringen af en lang række mere eller mindre selvstyrende grupper, der varetager arbejdsopgaver, støtteaktiviteter, PR-tiltag, økonomi og meget andet. Skolen består udover ledelse, sekretær og en rengøringsdame af en lærergruppe med stor aldersspredning. Fælles for lærergruppen er, at næsten alle har en uddannelse som folkeskolelærere.

Indtil nu har forældreredsen og bestyrelsens fokus været på etableringen af friskolen. Arbejdet har blandt andet omhandlet ansættelse af ledelse, sekretærer og lærere, men det helt primære fokus har været på finansiering og etablering af nye skolebygninger.

Etableringsfasen er så godt som overstået, og fokus i både bestyrelsen og skolens arbejde er nu delvist ændret. Økonomien fylder stadig meget, men der er i stigende grad fokus på skolens profil og arbejdet med fastholdelse af forældrenes engagement.

Det nye fokus har i samspil med nye krav fra undervisningsministeriet og det omgivne samfund ændret kravene til skolens hjemmeside. Skolen har hidtil haft en såkaldt traditionel hjemmeside produceret i et almindeligt brugt hjemmesideprogram, men der er nu et erkendt behov for en fleksibel og dynamisk netbaseret løsning. Ønsket er en hjemmeside, der dels kan håndtere mange typer af informationer, dels kan opdateres af mange forskellige brugere og brugergrupper.

Man var fra starten sporet ind på, at den kommende hjemmeside skulle være et Content Management System (CMS) og opstillede en række krav til funktionalitet, design og stabilitet. Det skulle være brugervenligt både for administrator og brugere. Det skulle være flot. Det skulle i rimelig grad være fremtidssikret. Det skulle være billigt og det skulle baseres på et anerkendt Open Source produkt.

I november måned indgik jeg en samarbejdsaftaleⁱ, som blev baseret på de krav og ønsker som Friskolen Østerlund havde til hjemmesiden og på de forventninger, jeg som specialestuderende havde til respons og samarbejde.

Et spændingsfelt mellem på den ene side et ønske om en flot og præsentabel profilering af skolen og på den anden side en fleksibel, dynamisk og brugerbaseret opdatering blev under de indledende møder synlig. Dette kombineret med et generelt fokus fra skolens side på forældrenes og lærernes engagement synliggjorde

et muligt dilemma mellem profilering og muligheder for frit at diskutere skolens udvikling.

Ønsket fra min side var at designe et produkt, der, udover de formelle krav, kunne facilitere både engagement og muligheder for refleksive og åbne diskussioner og kombineret med det beskrevne dilemma, formede det følgende problemstilling.

Hvordan kan man udvikle og implementere et CMS til Friskolen Østerlund, der både kan imødekomme skolens behov for profilering og samtidig kan være med til at facilitere refleksion og diskussion af skolens værdier og fremtidige udvikling mellem forældre, bestyrelse, lærere og skoleledelse?

Der var ikke fra friskolens side et formuleret krav om, at en kommende hjemmeside skulle kunne fungere som et mødested for diskussion og refleksion.

Det valgte udgangspunkt viste sig da også at være et problematisk, men ikke desto mindre dynamisk omdrejningspunkt for specialets fortløbende diskussion.

ⁱ Se bilag 1, som er en kopi af den indgåede samarbejdsaftale. En samlet oversigt over bilagene findes bagerst i rapporten.

Disposition

"Et mål er en metodisk og ordnet aktivitet, hvor ordenen består i den gradvise fuldbyrdelse af en proces," (Dewey 2005 p.118).

Succeskriteriet for udvikling og implementering af et CMS til Friskolen Østerlund er, at der udover et fysisk synligt produkt også bliver igangsat en proces, der på sigt kan virke befordrende for skolens udvikling. For at opfylde dette mål har jeg taget udgangspunkt i John Deweys beskrivelse fra "Demokrati og Uddannelse" (2005) af, hvad vi skal forstå med et "godt mål". Ifølge Dewey er der tre kriterier, der skal være opfyldt:

1. "Det opstillede mål må vokse ud af de eksisterende betingelser".
2. "Et mål må være fleksibelt."
3. "Målet må altid udløse aktiviteter." (2005 p.120f):

Mit møde med Friskolen Østerlund har dannet udgangspunkt for indgåelsen af en aftale med et bestemt mål for øje. Undervejs i mødet er målet blevet tilpasset både specialets og skolens behov og har udløst en række aktiviteter, der bl.a. består i fortløbende produktudvikling og iværksættelsen af workshops.

Første del af specialet består af et baggrundsafsnit og et teoriafsnit. Friskolens historie præsenteres og drivkraften – et stort forældreengagement – perspektiveres i forhold til tidligere friskolebevægelser.

Teoriafsnittet præsenterer og diskuterer to forskellige relevante teoretiske betragtninger: 1) En socialkonstruktivistisk tilgang præsenteret ved Wenger, hvor perspektivet er, at den kommende hjemmeside nødvendigvis må betragtes som en integreret del af en kontinuerlig meningsforhandling. 2) En repræsentationsteori, hvor computerapplikationer grundlæggende opfattes som dramatiserede og repræsentative gengivelser af en given virkelighed. Perspektivet er her, at den kommende hjemmeside kan opfattes som en iscenesat og dermed udvalgt gengivelse af skolens liv og værdier.

Anden del indeholder undersøgelses- og resultatafsnittet. Udgangspunktet er problemformuleringen og den nævnte teoretiske afgrænsning.

Undersøgelsen er baseret på en etnografisk inspireret dataindsamling og på 5 kvalitative interviews.

Resultaterne er herefter gengivet som meningskondensering med efterfølgende analyser og tolkninger. De tre hovedkategorier, som er hentet fra teoriafsnittet, er

praksisfælleskab vs. organisation, meningsforhandling og demokrati og iscenesættelsens betingelser. Ud fra disse hovedkategorier opstiller jeg en række kriterier for den kommende hjemmeside. Med kriterier menes i denne sammenhæng faktorer og/eller krav, der skal tages højde for i designudviklingen.

Tredje del indeholder afsnittene design og produktgennemgang. Afsnittet design består i en gennemgang og diskussion af det valgte CMS 's potentiale som virtuelt mødested for fortløbende meningsforhandling og indeholder desuden en gennemgang og diskussion af de muligheder og styringsmekanismer i organisationen og CMS'et, som er til rådighed for iscenesættelsen af skolens liv og værdier.

Afsnittet produktgennemgang fokuserer på det endelige valg af komponenter og på CMS'ets artikulering. Med artikulering menes, hvordan informationer som tekst, links og billeder realiseres på hjemmesiden. Hertil kommer en kort men vigtig gennemgang af de iværksatte workshops og en refleksion over styringsmekanismernes betydning fremover. Selve produktet er formidlet ved hjælp af skærmdumps, som dækker de gennemgængede funktionaliteter, men det er også offentligt tilgængeligt på adressen www.hobbitbo.dk.ⁱⁱ

Specialet afsluttes med en konklusion og et efterskrift. Efterskriftet indeholder en personlig vurdering af forløbet og forsøger både at perspektivere specialets overføringsværdi og at diskutere det problematiske sammenspil mellem forskning og designudvikling.

ⁱⁱ Da det udviklede produkt, CMS'et, er afhængig af diverse tekniske serverindstillinger og præinstallerede databaser, er det ikke muligt at vedlægge det på CD-rom. CMS'et kan dog frit besøges på adressen www.hobbitbo.dk.

Baggrund

Udgangspunktet for udvikling og implementering af en hjemmeside til Friskolen Østerlund er en indsigt i skolens historie. Dette med det formål at kontekstualisere det designede produkt. Afsnittet er en indledende beskrivelse af etablering, forældrereds og personalet på og omkring skolen. Især fokuseres på bevæggrunde for etablering og på de formidlingsmæssige aspekter, der umiddelbart kommer til syne ved det første møde med skolen.

Etableringen

Friskolen Østerlund blev etableret i sommeren 2003 som en reaktion på lukningen af den lokale folkeskole "Østerlund Skole". Skolen er beliggende i det, der lokalt beskrives som et børnevenligt kvarter, der primært består af parcelhuse og et mindre område med rækkehuseⁱⁱⁱ. Kvarteret er bundet sammen af et veludviklet netværk af cykelstier centreret omkring den nedlagte folkeskole. To af de primære argumenter bag etableringen af den nye friskole var dels muligheden for at sikre børnenes skolevej, som med skolelukningen ville blive væsentligt forringet, dels muligheden for at lave klasser med få elever.^{iv}

Hverken artikler, friskoledokumenter eller interviews indikerer, at der på daværende tidspunkt var tale om en egentlig værdibaseret friskolebevægelse. Ønsket var at fastholde en skole i området. Som et bestyrelsesmedlem udtaler, så "*havde jeg aldrig drømt om, at mine børn skulle gå på en friskole*"^v.

En nedsat arbejdsgruppe, der blev dannet kort tid efter kommunens udmelding om en kommende skolelukning, fik massiv opbakning netop fra lokalområdet. Over 90 procent af tilmeldingerne var fra Østerlundkvarteret, og i sommeren 2003 flyttede skolen ind i lejede barakker.

Som et resultat af, hvad skolelederen beskriver som "*en professionel arbejdsindsats fra bestyrelsen*" lykkedes det i 2005, at få finansieret bygningen af nye skolebygninger. Lokaler, som blev taget i brug i december måned 2005.

Forældrereds og historien om skabelsen af et fællesskab

Fællesskabet omkring etableringen har især været synlig i kraft af forældrenes fysiske arbejdsindsats. Fra bestyrelsens side har man beregnet, at det arbejde forældrene har leveret kan værdisættes til over 1 millioner kr.^{vi} Hertil kommer fortløbende rengøringsordninger, undervisning varetaget af forældre, hjælp til

arrangementer og etableringen af en støtteforening, der samler penge ind til legetøj, IT-udstyr, inventar, med mere.

Ud over den fysiske arbejdsindsats har forældrene udgjort kernen i udvalgsarbejde, bestyrelsesarbejde, støtteforening, arrangementer, PR-udvalg osv. Arrangementerne har indtil 2006 været centreret omkring etableringen: "Første dag i de nye barakker", "Første spadestik", "Rejsegilde", "Indvielse". Men der har dog også været andre typer af arrangementer som: "Sommerfest", "Øens Største Gadefest", "Julefest" osv.

Personalet – fra folkeskole til friskole

Personalegruppen var og er primært sammensat af tidligere folkeskolelærere i området. Der har været en del strukturomlægning på Nordborg Kommunes skoler med medfølgende utilfredshed. Friskolen, som er selvejende, har i den forbindelse været en naturlig og oplagt mulighed, og der er, hverken i stillingsopslag eller andre af de indsamlede data, noget, der indikerer, at man søgte lærere med bestemte holdninger til friskoler generelt eller lærere med et friskolerelateret værdigrundlag. Resurserne i forhold til personalet er især blevet brugt på undervisningstimer, og der har indtil nu været brugt ganske få økonomiske resurser på kurser, pædagogiske dage og anden øvrig tid^{vii}. Personalegruppen har dog siden 2005 siddet i diverse udvalg, og en række udtalelser og tiltag – blandt andet valget af en tillidsmand i lærergruppen – indikerer en ændret holdning til budget og fordeling af personale-resurser.

Formidling og kommunikation

Kommunikationen især før etableringen af skolen var præget af uformelle samtaler og diskussioner blandt forældregruppen i kvarteret, men umiddelbart efter kommunens beslutning om at lukke den daværende skole blev den nævnte arbejdsgruppe etableret. Den var karakteriseret ved en høj mødeaktivitet, lukkede forhandlinger med kommune, banker og kreditforeninger, og den virkede udadtil velforberedt og professionelt kommunikerende.

Arbejdsgruppen og den senere bestyrelse brugte i opstartsfasen mødevirksomhed og nyhedsbreve til informering af den øvrige forældregruppe. Sidstnævnte blev distribueret via e-mail eller blev husstandsomdelt.

Efter skolens etablering er den foretrukne måde at formidle viden til forældrekredsen på blevet børnenes postmappe. Et bestyrelsesmedlem anslår, at hver elev minimum får en seddel pr. uge med meddelelser fra enten bestyrelse eller skole. Det kan være alt lige fra påmindelse om forældrerengøring, ændringer i skemaet og nyhedsbreve

til meddelelser om generalforsamlinger. Hertil kommer en fortløbende flittig brug af e-mail og telefon især fra bestyrelsesmedlemmer til resten af forældrekræden.

Skolens hjemmeside

I 2002 blev skolens hjemmeside startet op. Den var og er produceret i FrontPage og er udviklet og administreret af en forælder. Den indeholder praktiske oplysninger, som for eksempel kontaktoplysninger til bestyrelsesmedlemmer og personale, og et artikelindeks med artikler fra de lokale aviser, nyhedsbreve, taler og andet. Hertil kommer andre punkter, hvor bl.a. skolens idegrundlag er beskrevet.

Opsummering

Etableringen af den nye friskole var ikke baseret på en egentlig friskolebevægelse, men var et udslag af et ønske om at bevare en skole i kvarteret Østerlund. En seriøs arbejdsgruppe, der senere blev den egentlige bestyrelse, var en af de primære årsager til, at mærkesagen blev en succes og skolen har skabt et fælles engagement i kvarteret.

Lærerne er alle med folkeskolebaggrund og ikke nødvendigvis friskoleorienterede i deres værdigrundlag.

ⁱⁱⁱ Feltnote 1

^{iv} Bilag 2 og 3

^v Interview med bestyrelsesmedlem (se interview: B1)

^{vi} Bilag 4

^{vii} Interview med skoleledelse (se interview: P1)

Teori

Målet med baggrundsafsnittet er at kontekstualisere produktudviklingen.

I dette afsnit vil jeg ud fra en teoretisk diskussion definere begreber, der kan indgå i egentlig afsøgning af meningsudvekslingens betingelser på skolen. Omdrejningspunktet er et idealistisk ønske om at fremme en demokratisk meningsforhandling, men også en erkendelse af, at en hjemmeside er en iscenesat repræsentation af skolens værdier.

Praksisfællesskab og demokrati

I 1998 udgiver Etienne Wenger bogen "Praksisfællesskaber" (dansk version 2004), der præsenterer det, han selv beskriver som: *"en social teori om læring"*^{viii}. Det grundlæggende udgangspunkt er, at læring finder sted i alle former for sociale relationer. Centrale dele af hans bog er et opgør med et traditionelt læringssyn, hvor læring kun forekommer i forbindelse med undervisningsrelaterede aktiviteter (ibid. p.13). Wenger knytter i stedet begrebet læring til den *meningsforhandling*, der fortløbende finder sted i samværet med andre. Dette samvær sammenfatter han i begrebet *praksisfællesskab*. Praksisfællesskabet er et vilkår som præger alle mennesker. Vi indgår i praksisfællesskaber i en lang række forskellige sammenhænge. Det kan være hjemme, i foreningen eller som i tilfældet med Friskolen Østerlund, nemlig i kraft af de aktiviteter, som forældrene indgår i (ibid. p.16).

Et praksisfællesskab er kendetegnet ved a) en fælles virksomhed med et fælles mål, b) et gensidigt engagement og c) et fælles repertoire.

Eksemplificeret ved Friskolen Østerlund ville det betyde, at man i forældrekrædsen kunne observere en *fælles virksomhed* bestående af en lang række betydningsmættede praksisser, der alle var relateret til skabelsen, vedligeholdelse og videreudvikling af Friskolen Østerlund. Det fælles mål kunne være sikringen af skolevejen, men målet kunne også være selve etableringen af en skole med bestemte værdier.

En ofte nævnt indvending imod begrebet praksisfællesskab er, at praksisfællesskaber kommer til at fremstå som noget positivt, og at fx positioneringen i et givent praksisfællesskab ikke træder tilstrækkeligt frem i teorien. Wengers eget svar på denne kritik er, at det er en misforståelse. *"It takes a community of practice to burn a witch."*^{ix}

En konstatering, som først for alvor bliver synlig i hans empiriske arbejde. Eksempelvis i hans beskrivelse af skadebehandlere.^x

I en designproces som udviklingen af et CMS til Friskolen Østerlund, bliver den generaliserende teoretiske tilgang for alvor problematisk. Billedlig talt kan man ikke støtte hekseafbrændinger, og både som designer og skole bliver man nødt til i stedet at præcisere et værdibaseret udgangspunkt. Hvilke krav sætter vi til et givent praksisfællesskab? Hvilke former for virksomhed, engagement og resurser ønsker vi at understøtte i det designede produkt?

John Dewey beskriver i 1916 i "Demokrati og Uddannelse" (dansk udgave 2005), helt i tråd med Wengers opfattelse, mennesket som tilhørende et virvar af fællesskaber (ibid. p.99). Fællesskaber er baseret på fælles mål. Således er sammenhængskraften i røverbanden et fælles ønske om at plyndre, mens andre fællesskaber som fx familien deler et fælles ønske om fremskridt for alle medlemmer.

Det betyder, understreger Dewey, at ikke alle former for fællesskaber er lige optimale for det moderne *demokratiske* samfund (Dewey 2005 p.99-101).

Deweys projekt er et idealistisk projekt. Mens Wengers mål er, at konstruere en samlende social teori, så er det Deweys mission at værdisætte givne former for sociale processer.

"For at kunne have en lang række værdier til fælles må alle medlemmerne af gruppen have samme muligheder for at modtage og tage fra andre. Der må forefindes en stor mangfoldighed af fælles forehavender og erfaringer."(Ibid. p.102)

John Deweys projekt er at afsøge uddannelsens betydning for demokratiske processer, og det er i denne sammenhæng, at ovenstående citat skal forstås. Dewey opstiller to kriterier for demokratiet. For det første et krav om *et frit og lige samvær*, som i sin ideelle form bliver et spørgsmål om *tillid og gensidig anerkendelse* (ibid. p.102f). For det andet et krav om *åbenhed* overfor andre grupper, som blandt andet består i, at *"intellektuelle muligheder [skal være] tilgængelige for alle på lige og lette vilkår"* (ibid. p.105).

Essensen sammenfattes hos Dewey, når han skriver, at *"et demokrati er mere end en styreform – det er primært et liv i forening med andre, en fælles kommunikeret erfaring"* (ibid. p.104).

Med inddragelsen af Dewey bliver Wengers begreber *fælles virksomhed*, *gensidigt engagement* og *fælles repertoire* tilføjet et demokratisk og værdimæssigt perspektiv. I forundersøgelsens analyse må vi spørge ikke bare, hvordan virksomhed, engagement og repertoire manifesterer sig, men også hvordan man fremover ønsker at praksisfællesskabet skal styrkes. Er der et frit og lige samvær? Hvis ikke, ønsker

man det så i fremtiden? Er der åbenhed de enkelte grupper imellem? Har alle lige ret til at kommunikere og blive hørt?

I sidste ende bliver det i udviklingen og implementeringen af hjemmesiden til skolen et spørgsmål om, hvilke former for fælles virksomhed den kommende hjemmeside skal understøtte.

Meningsforhandling og mennesket i verdenen

Betingelsen for, at vi kan tale om et fælles engagement på Friskolen Østerlund er, at forældre og personale *deltager* i den virksomhed, der finder sted. Når jeg spørger direkte "*hvad skaber et fælles engagement?*" Så lyder svaret fra et medlem i bestyrelsen: "*gode oplevelser*", hvorefter vedkommende på vej ud af skolen konstaterer, at forudsætningen for gode oplevelser er, at folk møder op!

Ifølge Wenger er deltagelse "*den sociale oplevelse af at leve i verden som medlemskab i sociale fællesskaber og aktivt engagement i sociale foretagender.*" (Wenger 2004 p.70)

Deltagelse er et udtryk for, at vi er meningsproducerende sociale væsener. Lægger en forælder fliser omkring skolen, så er det ikke bare en fysisk handling, men en handling, der giver mening, fordi vedkommende støtter skolen, indgår i et socialt fællesskab, griner sammen med de andre og føler sig nyttig (ibid. p.70ff).

Skabelsen af mening er en kontinuerlig proces, som Wenger sammenfatter i begrebet meningsforhandling:

*"Vi skaber meninger, der udvider, omdirigerer, afviser, omfortolker, modificerer eller bekræfter – kort sagt genforhandler – de meningshistorier, de er en del af. Livet er i denne forstand en konstant **meningsforhandlingsproces.**"* (Ibid. p.67)

Mening bliver aldrig skabt i et tomrum, men fremkommer altid som en kontekstuel bestemt genforhandling af en given erfaring. Der er tale om kontinuitet mellem de enkelte elementer. Al erfaring og al meningsproducerende aktivitet, ja selve "*menneskets engagement i verden er først og fremmest en meningsforhandlingsproces*" (Ibid. p.67).

Resultatet af den fortløbende meningsforhandling er en *tingsliggørelse* af såvel sproglige betydninger som rent fysiske produkter. Et eksempel på tingsliggørelse kan fx være den nye skole, der ikke kun er en fysisk ramme for skolens daglige liv. Den er også et symbol på et fælles engagement og en fælles historie.

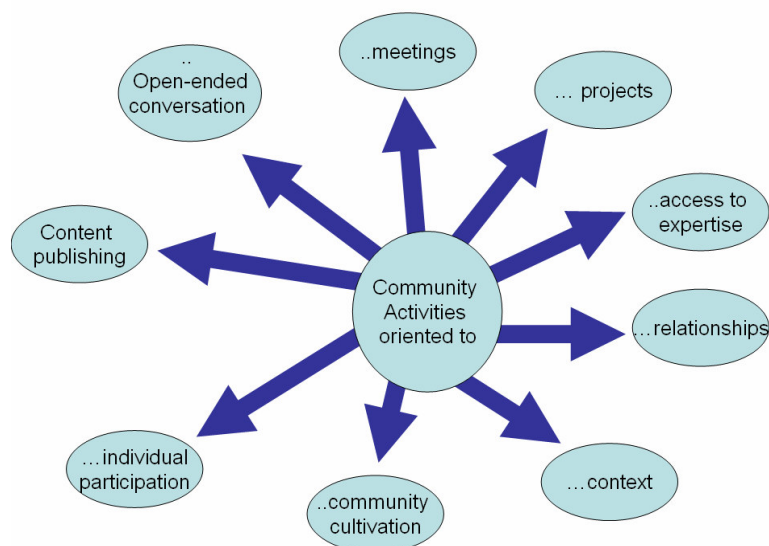
Men tingsliggørelsen ses også i skabelsen af sproglige fokuspunkter. Et eksempel er her begrebet forældreengagement, som er et tilbagevendende referencepunkt for den

proces med tilhørende forventninger, værdier og andet, der finder sted. Begrebet bruges i praksis både som et udtryk for de forventninger, der er til forældrene og som et udtryk for det fortløbende arbejde, der er med at legitimere såvel tvungne som frivillige arbejdsopgaver.

Begrebet meningsforhandling er hos Wenger betegnende for alle former for menings-skabende processer, hvilket i dette projekt bliver en alt for bred forståelse af meningsforhandling. Såvel forundersøgelse som designproces må med henvisning til problemformuleringen fokusere på områder med særligt potentiale for plads til diskussion og refleksiv praksis.

Refleksion er i lighed med meningsforhandling tæt koblet til en given praksis og er hos Wenger udtryk for en given undersøgelse af egne eller andres meninger (Wenger 2004 p.63). I problemformuleringen bruger jeg en tilsvarende definition på begrebet refleksion, men har i realiteten en særlig opmærksomhed på de områder, hvor refleksionen i særlig grad bliver ekspliciteret. Tilsvarende gælder begrebet diskussion, der skal opfattes som en explicit og synlig meningsudveksling. Ofte med en grad af tingsliggørelse som en integreret del af processen.

Wenger præsenterede i november måned 2006 en model, der synliggjorde forskellige områder af aktiviteter, hvor der finder meningsforhandling sted. Det blev præsenteret i form af følgende model.

Modellen kan, på trods af sit altfavnende indhold, være med til at indikere, hvordan meningsforhandlingen i et givent praksisfællesskab finder sted, og jeg skal senere vise, at mange af de nævnte *områder (orientations)* er i spil også på Friskolen Østerlund.

Man skal bemærke, at områderne strækker sig over et spektrum med mødevirksomhed og andre former for ekspliciteret refleksiv praksis i den ene ende til helt konkrete produkter som fx publikationer i den anden ende, og man kan med henblik på den senere forundersøgelse opstille tre niveauer for områder med meningsforhandling:

1. Meningsforhandling i form af refleksiv praksis i designede rum (..meetings, access to expertise, community cultivation,...)
2. Meningsforhandling i form af uformaliseret deltagelse (relationships, individual participation, open-ended conversation)
3. Meningsforhandling i form af tingsliggjorte produkter (content publishing, projects,...)

Wenger nævner forskellige former for "sygdomme" eller faremomenter for praksisfællesskaberne. Fx kan den åbne konverseren være anledning til afsporede diskussioner og i sidste ende true engagementet og den fælles virksomhed i praksisfællesskabet. Den samme fare gør sig gældende i forhold til Friskolen Østerlund. Det er som forundersøgelsen vil vise, hverken ligegyldigt hvad der snakkes om eller hvordan meningsudvekslingerne finder sted.

På trods af Wengers blik for trusler overfor praksisfællesskaber så kommer den brede tolkning af meningsforhandling, som noget, der finder sted overalt og mellem alle, til at virke slørende i forhold til forståelsen af det, han bl.a. betegner som *community cultivation*. Det vil sige praksisfællesskabets evne til at styre såvel form som indhold i meningsforhandlingen. Jeg vil derfor i nedenstående argumentere for et perspektiv, der tager højde for skolens behov for profilering og styring, og jeg har valgt at inddrage en dramaturgisk tilgangsvinkel, hvor fokus i modsætning til den åbne meningsforhandling er på selve iscenesættelsens potentiale.

Iscenesættelse og fravalg af mangfoldighed

Brenda Laurel udgiver i 1993 bogen "Computers as Theatre". Hendes arbejde har især inspireret forskere og designere inden for spiludvikling og kunstig intelligens^{xi}, men ideerne og argumentationen i "Computers as Theatre" har også et bredere sigte.

Med inspiration fra Aristoteles' beskrivelse af det græske drama opbygger Laurel en repræsentationsteori om forholdet mellem mennesker og computere. Applikationer, styresystemer, ikoner og i mit projekt hjemmesider skal ses som repræsentationer af enten virkelige fænomener eller af andre begrebsliggjorte repræsentationer som historier, begivenheder og teaterstykker (Laurel 1993 p.45f).

"We often use the word "representation" followed by "of" and then the name of some object – a character is a representation of a person, a landscape painting is a representation of a place." (Ibid. p.46)

Hendes pointe er, at dramatiserede fortolkninger af virkeligheden i form af fx teaterstykker eller computerprogrammer er *værktøjer til at tænke med*:

*"The Greeks employed drama and theatre as **Tools for thought**, in much the same way that we employ computers today – or at least in the ways that we envision employing them in the not-too-distant future." (Ibid. p.40)*

Laurels projekt er i den forstand et ideologisk projekt med ønske om større refleksion både på et intellektuelt og emotionelt plan. Hun mener, at computeren i lighed med teateret skal kunne tilbyde måder, hvorpå vi kan bearbejde ikke bare etiske og moralske spørgsmål, men også spørgsmål om styreformer, religion og andre dilemmaer.

At se computerprogrammer som *værktøjer til at tænke med* stemmer godt overens med Wengers fokus på meningsforhandling. Der, hvor Laurels bidrag for alvor skiller sig ud er på et grundlæggende epistemologisk niveau. Computerprogrammer er ikke bare integreret i givne praksiser. De er i sig selv iscenesatte dele af virkeligheden, der i et givent omfang kan lægge op til refleksion.

I forbindelse med Friskolen Østerlunds hjemmeside har denne erkendelse to umiddelbare konsekvenser. For det første betyder det, at hjemmesiden skal ses som mere og andet end videnformidling. Den er også en repræsentation af skolen, hvor skolens værdier, ideer og daglige liv i et givent omfang skildres og herefter betragtes og bearbejdes af tilskueren.

For det andet sætter dette nogle krav til de kommende "redaktører" af hjemmesiden. Hvor meget og hvordan ønsker man at kontrollere *iscenesættelsen af skolens værdier, ideer og daglige liv*? Eller endnu mere konkret, hvem skal have adgang og rettigheder til at fortælle, kontrollere eller redigere "historien" om Friskolen Østerlund.

Implikationen af Laurels erkendelse er – på trods af hendes ønske om øget refleksion – at enhver iscenesættelse vil indebære et bevidst tab af mangfoldighed. Det vil sige en modsætning til Deweys ideal om en demokratisk udvikling af samfundet.

Hvor Dewey ser det demokratiske ideal manifesteret i gensidig tillid og åbenhed, så er resultatet af Laurels argument, at man, dvs. givne personer med adgang til iscenesættelsen, altid vil vælge noget frem for noget andet. Et billede af friskole er ikke friskolen, men en repræsentation – en dramatisering af et udsnit af virkeligheden til fælles bearbejdning. En skildring af undervisningen er en nøje udvalgt gengivelse, der selvsagt kun vil gengive et udsnit af den faktiske undervisning.

Operationalisering

Liam Bannon og Sussanne Bødker beskriver i "Constructing Common Information Spaces" (1997), hvordan denne dialektik mellem åbenhed; den frie meningsforhandling og lukkethed; styringen af informationer, varierer alt efter, hvilken kontekst vi befinder os i. Er det et egentligt praksisfællesskab, hvor det delte repertoire produceres som en fælles historie, eller er det en organisation, hvor styring og repræsentation er lokaliseret i bestemte dele af organisationen.

Jeg skal senere i designafsnittet vende tilbage til en gennemgang af begrebet Common Information Spaces, men her blot bruge begreberne åbenhed og lukkethed til at præcisere min søgen efter "*den iscenesatte og demokratiske meningsforhandling*".

Forældrekrædsen og personalet ved Friskolen Østerlund er antageligt eksempler på, hvordan praksisfællesskaber manifesterer sig i den virkelige verden. Jeg vil i forundersøgelsen fokusere på, hvorvidt der i denne sammenhæng er tale om praksisfællesskaber, som Wenger forstår det. Hvordan arbejdes der med skabelsen af såvel en fælles virksomhed som et fælles engagement? Hvad betyder det, at man har en særskilt bestyrelse, og hvordan er forholdet mellem bestyrelse, forældre, lærere og den daglige ledelse?

Jeg vil også fokusere på, hvilke værdier man fremover ønsker at styrke i praksisfællesskaberne. Er der fx tale om demokratiske processer byggende på åbenhed, dvs. gensidigt engagement og tillid, eller er der tale om forskellige former for lukkethed, hvor man bevidst ønsker at skabe en given *community cultivation*.

Begrebet iscenesættelse indeholder to niveauer. På den ene side et fokus på, hvordan man ønsker at fremstille skolen overfor omverdenen. Arbejder man med et decideret brand eller med centrale værdier, og hvordan ønsker man at formidle disse. På den anden side er iscenesættelsen et spørgsmål om, hvordan man mere specifikt ønsker at iværksætte og styre meningsforhandlingen både intellektuelt og emotionelt.

I praksis handler det om valg af emner til diskussion, beretninger fra skolen liv, adgang til formidling af information, muligheder for respons fra forældregruppe osv. Men i undersøgelsen bliver der også brug for en mere generel spørger ind til, hvor meningsforhandlingen især finder sted ved at bruge begreberne kommunikation, information og diskussion i interview og feltundersøgelser.

^{viii} Refereret fra streamet optagelse af Wenger på Mil-seminar, Lagt på MIL 13-12-2006. Optagelsen er ikke offentlig tilgængelig og kræver login til MIL.

<http://www.hum.aau.dk/video/2006/mil/etienne Wenger/>

^{ix} Wenger kommer med dette svar under ovenstående seminar.

^x Wengers beskrivelse af skadebehandlernes arbejdsplads er alt andet end en idyllisk fremstilling, der er både konflikter, stressfaktorer, ledelsesproblemer o.a. Wenger fastholder dog også her at praksisfællesskabet mellem skadebehandlere er det der gør arbejdet tåleligt (Wenger 2004 p.31).

^{xi} Brenda er oprindeligt spiludvikler og blev i 2001 Laurel chef for "Media Design Program" ved Art Center College of Design (Pasadena, Californien), – har siden hen været ansat ved Sun Microsystems. http://en.wikipedia.org/wiki/Art_Center_College_of_Design

Forundersøgelse

Ønsker man at styrke den demokratiske meningsforhandling på Friskolen Østerlund? Hvis ja, hvor og hvordan skal den finde sted? Skal udviklingen styres og hvilke ideer, forestillinger og værdier skal understøtte denne udvikling? Det var disse spørgsmål, der i udgangspunktet var motivationen for forundersøgelsen.

Objekt for forundersøgelsen er den meningsforhandlende virksomhed, der finder sted hos deltagerne i det sociale liv omkring og på Friskolen Østerlund. Især vil jeg i undersøgelsen fokusere på praksisser, der involverer forskellige former for kommunikation.

Forundersøgelsen består af to delundersøgelser, der i analysefasen supplerer hinanden. Udgangspunktet er en brugercentreret tilgang, hvor jeg benytter en etnografisk inspireret feltmetode. Fokus i denne del af undersøgelsen er på organisering og arbejdsprocesser og på meningsudvekslinger, hvor meningsforhandlingens vilkår især kommer til udtryk. Den anden delundersøgelse er en kvalitativ interviewundersøgelse, der fokuserer på holdninger og værdier i den nuværende og fremtidige virksomhed omkring skolen.

Den brugercentrerede tilgang

En etnografisk og brugercentreret tilgangsvinkel er valgt, fordi der fra starten har været en række specifikke og situationsbestemte ønsker til den kommende hjemmeside. Men den er især valgt, fordi problemformuleringen med sit fokus på den iscenesatte meningsforhandling kræver en dybere forståelse for det liv, der praktiseres i og omkring skolen.

Som udgangspunkt må en designrettet undersøgelsesproces afdække brugernes behov, ønsker og krav for herigennem at kunne levere et optimalt produkt.

Preece, Rogers og Sharp, som i bogen "Interaction Design" (2002) laver en omfattende gennemgang af diverse overvejelser i forbindelse med designudvikling, argumenterer for og beskriver de krav, der er til undersøgelsesdelen i den brugercentreret tilgang. De opstiller i den forbindelse tre kriterier (ibid. p.285):

1. Et tidligt fokus på brugere og deres arbejdsopgaver
2. Fortløbende empirisk afprøvning af ideer m.m.
3. Iterativ designudvikling

Dette fokus på brugerne og deres arbejdsopgaver kan baseres på møder, interviews, spørgeskemaer osv., men indfanges allerbedst ved deltagelse og observation af de aktiviteter, der forekommer på stedet (ibid. p.445).

Etnografiske feltundersøgelser og indsamling af data

Metoden er inspireret af den etnografiske feltmetode, men praktiseres i designmæssig sammenhæng oftest som målrettede og opportunistiske feltture, hvor man specifikt går efter at indhente data til brug for designprocessen (ibid. p.447). Formålet er:

“....to find the order within an activity rather than impose any framework of interpretation on it.” (Ibid. p.445)

Det betyder, at man som observatør skal indleve sig og observere de arbejdsprocesser, der finder sted, mens man fortløbende indsamler konkrete data i form af sedler, referater, mails osv.:

“..... the observers immerse themselves in the users’ environment and participate in their day-to-day work, joining in conversations, attending meetings, reading documents, and so on.” (Ibid. p.445)

I praksis er metoden baseret på indsamling af mange forskelligartede data. I min undersøgelse har jeg læst og indsamlet artikler, taler, referater, tilsynserklæringer, forældrebreve og andre sedler og deltaget i undervisning, koordinationsmøder, generalforsamlinger, lærermøder og bestyrelsesmøder^{xii}. Desuden har jeg fortløbende præsenteret og diskuteret udkast til hjemmesiden, haft samtaler på gange og lærerværelse m.m. Det er selvsagt et omfattende input, der har indvirket især på den fortløbende designudvikling og udformningen af interviewguider til de kvalitative interviews. I en vis forstand har der været tale om en fortløbende læringsproces, der har været med til at skærpe produktets relevans.

Dokumentationen er, primært af resurse-mæssige årsager, modereret, men består ellers af samarbejdsaftale, feltnoter, nyhedsbreve, artikler, mailudveksling o.a.

Embedded?

Feltarbejde er på en og samme tid et værktøj og en risiko for etnografer. Værktøjet er *indlevelsen*, som giver gode muligheder for såvel præcise som komplekse, undertiden emotionelle forståelser for de observerede fænomener. Risikoen er, at man ender i subjektive tolkninger og får svært ved at distancere sig fra det observerede felt. I mit

tilfælde, hvor jeg samtidigt indtræder i feltet som designer, er processen endnu mere kompleks, fordi designprocessen i praksis er en iterativ proces - en fortløbende vekselvirkning mellem meningsforhandling og design.

Interview og overvejelser

Materialet fra fem kvalitative interviews udgør den mest veldokumenterede del af undersøgelsen med lydoptagelser, transskribering og efterfølgende bearbejdning.

Alle interviews er foretaget med baggrund i feltdata og de begreber, der er diskuteret i teoriafsnittet, nemlig praksisfællesskab, meningsforhandling og iscenesættelse.

Udgangspunktet for såvel interview som analyse er, at både interviewpersonernes og mine refleksioner er sociale konstruktioner og som sådan åbne for fortolkning (Olsen 2002 p.49f). Dvs. at selvom udgangspunktet er en deduktiv tilgang med begrebskategorier hentet fra teoriafsnittet, så der åbenhed over for nye drejninger og opstilling af nye kategorier. Et eksempel er spørgsmålet *"Hvordan vil du beskrive Østerlund Friskoles profil"*? Som alt efter svaret efterfølges af uddybende spørgsmål, fx *"hvad mener du med trivsel og færdigheder"*?

Kvale, der er den mest markante fortæller for det kvalitative interview, argumenterer i *"InterView"* fra 1997 netop for, at åbenheden over for fortolkninger og refleksion er en kvalitet i sig selv. Selvom Henning Olsen i *"Kvalitative Kvaler"* (2002) siden hen har problematiseret den tilgang som både en styrke og svaghed, så giver anvendelsen af den semistrukturerede metode i praksis gode muligheder for at for at forfølge synsvinkler og problematikker, der først bliver synlige i forbindelse med selve interviewet (Andersen 2003).

Interviewguide

Til hvert enkelt interview blev der udarbejdet en interviewguide^{xiii}, og selve interviewene blev foretaget som semistrukturerede interviews. Dvs. at den udarbejdede interviewguide i praksis fungerede som tjekliste, og at der i selve interviewet blev givet plads til refleksion og fortolkninger. (Olsen 2002, Kvale 1997)

Interviewene varede imellem 25 minutter og 50 minutter og de er blevet optaget ved hjælp af bordmikrofon og PC.

Valg af interviewpersoner

Interviewpersonerne er valgt ud fra tre kriterier.

1. de skal være kommende frontendbrugere af hjemmesiden, dvs. brugere med mulighed for at lægge data ind på hjemmesiden
2. de skal være engagerede medlemmer i de studerede praksisfællesskaber
3. de skal i rimeligt omfang være repræsentative for personale, forældre og ledelse

I praksis bestod informantgruppen af:

1. to bestyrelsesmedlemmer, som begge sad i skoleudviklingsudvalget
2. to lærere, som sad i henholdsvis skoleudviklingsudvalg og IT-udvalg
3. en repræsentant fra ledelsen

Der var allerede med samarbejdsaftalen en klar aftale og information til bestyrelsesmedlemmer og lærere om, at de skulle stille sig til rådighed for interviews, workshops m.m. Derfor gik mine henvendelser til interviewpersonerne mere på rent praktiske forhold og information om anonymitet, sidstnævnte dog med retten til at medtage citater i selve specialet.

Efterfølgende overvejelser over forundersøgelsen

Som allerede antydte så involverede mine forudgående feltstudier mig hurtigt i skolens hverdag. Dels blev jeg hevet ind som underviser, og min rolle som designer gjorde, at mange overvejelser i forbindelse med design og udvikling af CMS'et blev diskuteret undervejs.

Især i analyse og formuleringsfasen har jeg dog forsøgt at forholde mig distanceret og objektivt til materialet. De kvalitative interviews fungerer samtidig som garantier for valide undersøgelsesresultater.

En mere synlig problematik i forundersøgelsen, der influerer på hele produktudviklingen, er valget af informanter. Udgangspunktet, troen på at der i forbindelse med friskolen var tale om et eller flere praksisfællesskaber, gjorde at jeg regnede bestyrelsesrepræsentanter som repræsentative for forældregruppen. Resultatgennemgangen vil vise at denne antagelse ikke er gyldig og anbefalingen til yderligere eller tilsvarende studier vil være en større repræsentation fra forældregruppen især i de kvalitative undersøgelser. Denne metodefejl er dog delvist kompenseret af uformelle bemærkninger fra forældregruppen omkring det kommende produkt. Helt konkret kan nævnes en bemærkning som *"husk nu at der skal være plads til diskussion og debat"* en bemærkning, som direkte modsiger ønskerne fra de interviewede bestyrelsesrepræsentanter!^{xiv}

Databearbejdning

Bearbejdningen af de indsamlede data falder i to hovedgrupper.

Data fra feltstudier, herunder feltnoter og indsamling af referater, mødesedler osv. er brugt som:

1. grundlag og dokumentation for baggrundsafsnittet
2. reference til interview og analyse af interviewene
3. grundlag for opstilling af designkriterier

I analysen har jeg fokuseret på begivenheder eller udtalelser, hvor betydningsindholdet specifikt har relation til organisering, meningsforhandling og iscenesættelse.^{xv} Feltnoter er kategoriseret eller direkte brugt i selve specialets kondenseringer.

Data fra interviewene er bearbejdet, analyseret og fortolket med udgangspunkt i Kvaless model for meningskondensering (Kvale 1997 p.192). Interviewet gennemlæses, naturlige betydningsenheder bestemmes, tema fastlægges, spørgsmål stilles ud fra undersøgelsens formål og væsentlige temaer sammenskrives i deskriptive udsagn^{xvi}.

Metoden er dog ud fra egne erfaringer bearbejdet og ser i min udgave sådan ud:

1. Interviewet gennemlyttes og centrale dele transskriberes
2. Citater med centralt betydningsindhold markeres og tematiseres
3. Alle interviews kategoriseres
4. Kategorier sammenskrives i deskriptive udsagn på tværs af interviewene

Dvs. en dybdegående gennemlæsning med fremhævelse af centrale citater, notering af betydningskategorier og en efterfølgende overordnet kategorisering. Dette efterfølges af en sammenskrivning, som er det egentlige resultat og direkte anvendeligt for selve rapporten.

^{xii} En samlet oversigt over feltnoter kan ses i "bilagsoversigten"

^{xiii} Se bilag 5-7: Interviewguides

^{xiv} Feltnote –

^{xv} Denne analysemetode er inspireret af Preece m.fl. De anbefaler som udgangspunkt et specielt fokus på de nøglebegivenheder (keyevents), der driver gruppens aktiviteter (Preece m.fl. p.381).

^{xvi} Også inspireret af Jarvinens model for case-studies (1999): "An overall idea is to become intimately familiar with each case as a stand-alone entity. It allows the unique patterns of each case to emerge before investigators push to generalize patterns across cases." (1999 p.69)

Resultater

Hvilken organisation er det, vi finder på Friskolen Østerlund? Hvordan finder diskussioner, kommunikation og anden meningsforhandling sted? Og hvordan ønsker man, at skolen skal repræsenteres og udvikles i årene fremover? Det er de tre overordnede spørgsmål, som det blev afgørende at besvare i analysen for at synliggøre, hvor man bedst kan styrke iscenesættelsen af den demokratiske meningsforhandling i et kommende design.

Forundersøgelsens udgangspunkt var et fokus på demokratisk meningsforhandling i de formodede praksisfællesskaber i og omkring skolen. I fasen med bearbejdningen af data fra feltnoter og interviews viste der sig dog et andet billede end det forventede.

Praksisfællesskaberne var ikke så synlige som formodet. Til gengæld blev det i den indledende analysefase tydeligt, at organiseringen havde karakteristika, der havde ligheder med en virksomhed eller andre typer af professionel organisation.

Spørgsmålene, der dannede udgangspunkt for feltarbejde og interviews, blev derfor ændret. I analysen blev fokus nu som udgangspunkt organiseringen. Dette blev afgørende for forståelsen af meningsforhandlingens betingelser.

- Med udgangspunkt i begrebet praksisfællesskab vil jeg undersøge organisationen i og omkring Friskolen Østerlund. Dette med specielt fokus på forældrebestyrelsens rolle og på arbejdet med at skabe et fælles engagement mellem forældre, bestyrelse og skole.
- Herefter vil jeg undersøge, hvilke former for meningsforhandling, der finder sted i og omkring skolen. Fokus vil være på, hvor og hvordan meningsforhandlingen foregår.
- Afslutningsvis vil jeg med baggrund i begrebet iscenesættelse undersøge, hvordan skolen ønsker at profilere sig, og hvordan man fremover ønsker, at meningsforhandlingen skal foregå.

I nedenstående formidling af resultaterne har jeg valgt skiftevis at præsentere kondenseringer (a1-3) og analyser/fortolkninger (b1-3). Målet er at formidle både kompleksitet og generelle karakteristika i resultatafsnittet med det kommende designafsnit for øje.

Praksisfællesskab eller professionel organisation?

a1: Meningskondensering

Forældregruppen

Forældregruppen med tilknytning til Friskolen Østerlund udfører en række arbejdsopgaver i forbindelse med udvikling og vedligeholdelse af skolen. Det inkluderer rengøringsopgaver, vedligeholdelse af ude- og indearealer og hjælp til undervisning, kørsel, arrangementer osv. (B1, B2)^{xvii}.

Denne arbejdsindsats bliver på generalforsamlinger, i interviews og i mange andre sammenhænge fremhævet som betydningsfuld for skolen af to grunde. For det første af økonomiske årsager: Forældrearbejdet er en væsentlig del af skolens økonomiske fundament (B2). For det andet, fordi forældrene dermed bidrager til fællesskabet. Interviewperson B1 som er medlem af forældrebestyrelsen siger om forældrenes forpligtigelse til at yde noget:

"grunden til at man forlanger, at de skal yde noget, det er, fordi man indgår i et fællesskab, og det gør man meget nemmere ved, at man er tilstede engang imellem og laver noget." (B1 p.2)

Selvom skolen fra starten lændede sig op af en folkeskole, så er Friskolen Østerlund netop *"en friskole fordi man også selv gør en forskel"* (B1 p.2). Af samme grund ønsker man i endnu højere grad at uddelegere ansvarsområderne. Således er det fx blevet forældrenes eget ansvar at ringe til de forældre, der ikke kommer til rengøring. Et andet eksempel er, at man ønsker at forældrerepræsentanter fra de respektive klasser selv varetager undervisningen i forbindelse med en række pædagogiske dage^{xviii}.

Personalet

I lærergruppen bliver det, at det er en lille skole, fremhævet som styrken. Det er først og fremmest arbejdsforhold som mindre støj og mindre elevantal i klasserne og det, at det er let at komme i kontakt med kollegaer. Omvendt peger flere udtalelser og observationer på, at lærerne generelt føler sig presset. Et eksempel er følgende udsagn

"alle timer er indtil nu brugt på undervisning – de har knoklet for det, men det bliver jo ikke ved med at gå. ...men det skal ændres nu. Friskoletræffet var et startskud til, at nu skulle lærerne til at være i fokus." (F4)

Udtalelserne understøttes af bemærkninger fra tilsynet, der har lavet anmærkninger ved lærernes arbejdsforhold. Heri ligger, at der indtil nu er brugt meget få ressourcer på kurser, efteruddannelse, pædagogiske dage og lignende (F4).

Det præger lærergruppen, som på den ene side opleves som havende en tæt kontakt til såvel hinanden som forældre, mens den i andre observationer virker meget fragmenteret. Det kommer blandt andet til udtryk i forskellige arbejdsmetoder, værdier og omgangstone.

Omvendt skal det betones, at der dagligt er morgensamling, at der er indført en række traditioner og at omgangstonen overfor børnene generelt er meget behagelig.

Ledelsen

Fra ledelsens side bliver begrebet tillid fremhævet som den væsentligste værdi både i forhold til elever og i forhold til personalet generelt. En af lærerne L2 bekræfter værdien tillid som karakteristisk for forholdet mellem lærere og ledelse og bekræfter i øvrigt at den rent faktisk praktiseres i det daglige arbejde - Der udvises ifølge vedkommende stor tillid til lærernes arbejde.

Bestyrelsen

Forældrebestyrelsen bliver blandt andet karakteriseret som seriøs og professionel. Om en ansættelsessamtale bliver der sagt:

"De var meget professionelle. Det var nok en af de mest professionelle samtaler, jeg har været til. Man kunne godt mærke, at det var Danfoss folk." (P1 p.1)

Professionalismen bliver nævnt både implicit og eksplicit i en række sammenhænge. Det fremgår blandt andet af udsagn som: *"at de konfererer tingene meget af med hinanden"*, og *"når de har taget en beslutning, så holder de den."* (P1)

Andre observationer understøtter ovenstående. Bestyrelsen vælger således kommende bestyrelsesmedlemmer ud ved at ringe til bestemte personer, de mener, vil passe ind både i forhold til kompetencer og personlighed (F6). Andre strategiske tiltag i forhold til involvering og engagering af forældre fremstår ligeledes koordineret og velovervejet. Således har bestyrelsen en database over samtlige forældre med registreringer af kompetencer og mængden af udført arbejde: *"Vi har noget på alle"*, som det bliver sagt med et smil. Desuden skal et virksomhedslignende træk bemærkes ved, at den væsentligste opgave ifølge de to interviewede bestyrelsesmedlemmer entydigt er økonomien: *"Det vigtigste er, at økonomien hænger sammen, ellers er der ikke nogen skole."* (B1)

Skolens omtale

Skolens etablering har skabt et *fælles repertoire* for forældregruppen. Når man befinder sig ikke bare på Friskolen Østerlund, men også i det omgivne parcelhuskvarter, så er omdrejningspunktet ofte friskolen. Stærkest er det tingsliggjort i selve den nye skole, som udover at symbolisere en konkret sejr over kommunen og skabelsen af noget nyt, også har betydning, fordi stort set alle forældre har bidraget til bygningen eller arealerne omkring.^{xix} Desuden er bygningen rammen for en række arrangementer og selvfølgelig for elevernes skolegang, inklusiv daglige morgensamlinger, teaterforestillinger, kunstuger osv.

b1: Analyse og fortolkning

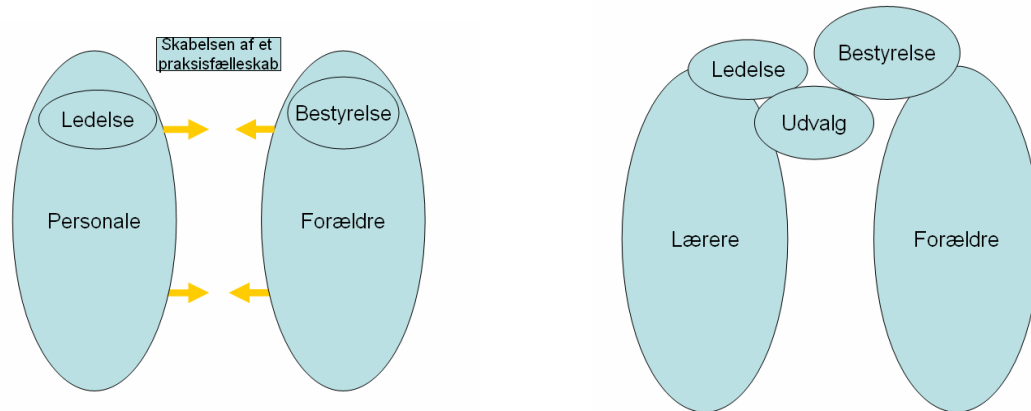
Isoleret set kan man kategorisere forældrenes arbejde og deres engagement i samme som en *fælles virksomhed*, der har sin basis i et *fælles repertoire*. Der er synlige tegn på en stor deltagelse og et betydningsmættet fællesskab omkring udførelsen af diverse aktiviteter. Stærkest fremstår fællesskabet i kraft af skolebygningen, som er rammen om deltagelse, og i den forældreindsats, der præsteres i kraft af fysisk arbejde i og omkring skolen.

Andre udsagn og observationer peger dog på, at der er tale om en anden type af organisering end et egentligt praksisfællesskab. Organisationen er præget af en synlig bestyrelse, der leder og koordinerer arbejdet, mens forældregruppen udfører en række arbejdsopgaver til fælles gavn for skolen. Sidstnævnte udlægning understøttes af, at bestyrelsen afklarer problemer og tiltag internt og udadtil fremtræder enige og handlekraftige.

Begrebet *forældreengagement* fremhæves på den ene side som den gældende karakteristik af forældregruppen, tydeligst kommer det til udtryk i tilbagevisninger af kritik overfor netop forældrenes engagement (F3). Men samtidig er arbejdet med fastholdelse af forældrenes opbakning et af de væsentligste arbejds punkter i bestyrelsen, og det har blandt andet vist sig svært at finde nye repræsentanter til bestyrelsen og at finde forældre, der kan undervise på de pædagogiske dage.

For personalegruppen er billedet mindre klart. Der er et fællesskab omkring det at skabe en god arbejdsplads, hvilket blandt andet er tingsliggjort i begrebet tillid. Feltobservationer og udsagn tyder dog på, at lærergruppen er presset, og det er snarere arbejdsforhold end spørgsmålet om engagement, der er på dagsordenen. Således har gruppen for nyligt valgt en tillidsmand, og hele spørgsmålet om løn og arbejdsvilkår er til diskussion.

Opsummerende kan man konkludere, at der ikke er tale om to praksisfællesskaber, der skal tilnærmes hinanden (1. figur), men at der i stedet er tale om en organisation, hvor bestyrelsen, ledelse, lærere og forældre bør opfattes som særskilte enheder med hver deres virksomhed og forskellige former for tilhørsforhold til skolen (2. figur).

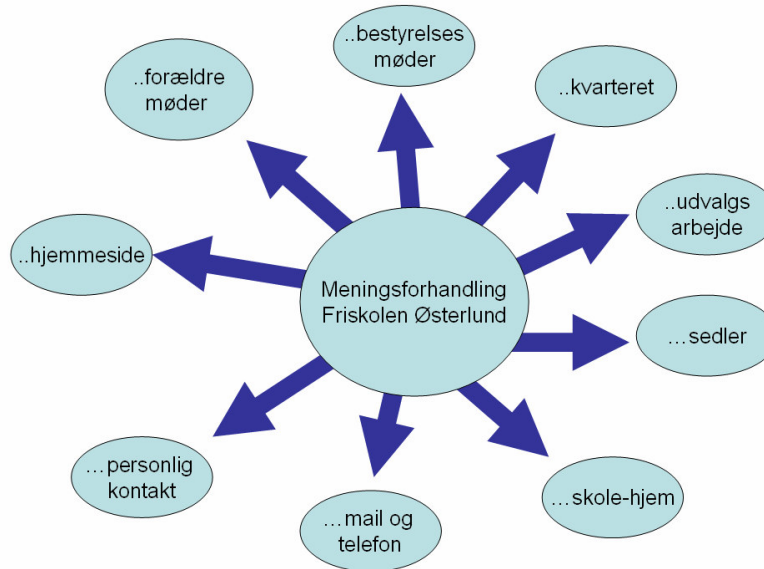
Kompleksiteten i organisationen understreger behovet for et særligt blik for demokratiets vilkår i analysen af meningsforhandlingen, men hvis dette skal være muligt, er det nødvendigt først at afdække de områder, hvor meningsforhandlingen især kommer til udtryk. I praksis ved at kigge på de områder, hvor der informeres, diskuteres, fornemmes, opleves eller på andre måder kommunikeres.

Meningsforhandling

a2: Meningskondensering

Kompleksitet

En generel gennemgang af interview og feltnoter gør, at der kan oplistes en række meget forskelligartede *områder*, hvor der i udpræget grad foregår meningsforhandling. Områderne går fra det skrevne og faktuelle til deciderede refleksive praksiser i nedsatte udvalg. Meningskondenseringen er derfor med udgangspunkt i Wengers model for aktivitetsområder i praksisfællesskaber opdelt i følgende *områder*: udvalgsarbejde, sedler, det personlige møde, forældremøder, bestyrelsesmøder og hjemmeside.

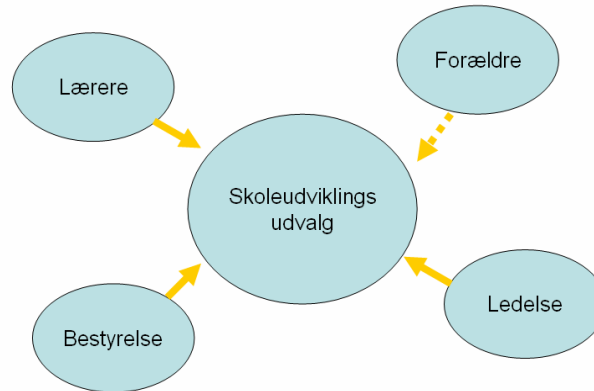

Hertil kommer en række områder, som er dokumenteret i dataindsamlingen, men ikke eksplicit eller kun sporadisk omtalt i kondenseringen. Det er kvarteret, skole-hjem samtaler og mail/telefon.

Som det vil fremgå af den efterfølgende analyse, foregår der dog i praksis et komplekst sammenspil mellem de enkelte *områder*. Dette i varierende omfang, hvor sedlernes formål er at udløse en reaktion, så er fx udvalgsarbejde som udgangspunkt et lukket forum med efterfølgende tiltag.

Udvalgsarbejde

På det formelle plan indtager udvalgsarbejdet en central plads som bindeled mellem bestyrelse, personale, ledelse og forældre. Der er tale om fem forskellige udvalg, hvoraf især PR-udvalget og skoleudviklingsudvalgene dækker områder, hvor der foregår diskussioner og udveksles ideer om skoles fremtidige udvikling, skolens profil, stillingsopslag, forældregruppens engagement osv. (L1, L2, B1).

Fra lærernes side bliver udvalgene fremhævet som det sted, hvor *"man har indflydelse på, hvordan tingene kommer til at se ud"* (L1 p.5), og bestyrelsen ser det især som mødested for diskussioner, udarbejdelse af værdigrundlag m.m. (B1, B2)

Deltagelse i udvalgene er baseret på frivillighed fra forældre og personalets side. Manglende fremmøde er da også et problem, der gør, at tingene *"tager tid"*, men omvendt holder man både fra bestyrelse og lærere fast i, at deltagelsen skal være baseret på lysten til at engagere sig. Ledelsen er knapt så sikker på, om dette er en holdbar løsning i forhold til lærerne og har overfor bestyrelsen gjort opmærksom på problemstillingen (P1).

Sedler

En stor del af kommunikationen mellem skole og forældre foregår via sedler. Det kan være alt fra klasselærerens praktiske oplysninger til informering om nye tiltag fra bestyrelsen. Hertil kommer anvendelsen af e-mail især i forbindelse med koordinerede arbejdsopgaver.

Ledelsen fremhæver en glæde over snart dagligt at kunne informere via den nye hjemmeside i stedet for via nyhedsbreve, som ifølge nogle forældre ikke udkommer ofte nok (P1). Bestyrelsen tror, at hjemmesiden på sigt kan overtage en del af informeringen via sedler, men mener, der mangler en løsning, der kan sikre, at forældrene tjekker, når der er behov for det – en SMS-tjeneste bliver nævnt som en mulighed.

Den personlige kontakt

Den personlige kontakt er et andet helt afgørende område for meningsproduktionen og bliver brugt som et aktivt værktøj fra især bestyrelsens og ledelsens side.

Bestyrelsen har på sin side valgt altid at være repræsenteret på forældremøder, i udvalg, på arbejdsdage og i andre relevante fora, mens ledelsen stræber imod altid at være repræsenteret på forældremøder.

Lærerne fremhæver den personlige eller telefoniske kontakt som helt afgørende i forhold til skole-hjem samarbejdet omkring den enkelte elev, men fremhæver samtidig, at forældrenes kontakt oftest omhandler det faglige indhold og dette specifikt i forhold til deres egne børn.

Forældremøder

Forældremøderne er det *område*, der oftest bliver fremhævet som forum for diskussion. Ikke at diskussioner altid forekommer, men hvis de finder sted, så er det både ifølge bestyrelsesmedlemmer og hos ledelsen afgørende, at diskussionerne bliver ført på en ordentlig måde. *"Jeg har set det som min opgave, at det ikke bliver hakken på hinanden, at der er en dialog omkring den problemstilling, der er gældende."* (P1 p.9)

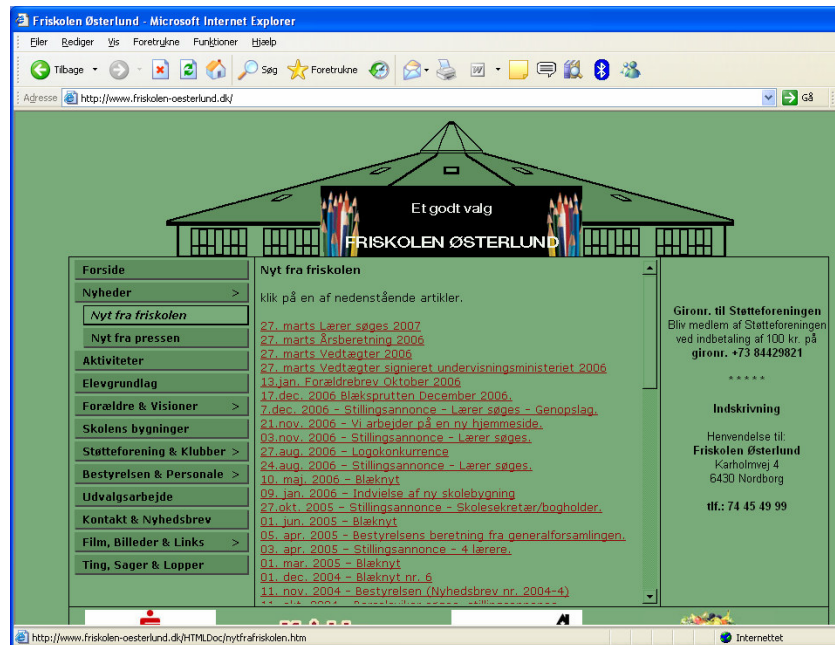
Bestyrelsesmøder

Som tidligere nævnt foregår der en række diskussioner og anden form for meningsforhandling i bestyrelsen. Det kan være stillingsopslag, indstillinger fra arbejdsudvalgene, udarbejdelse af forældrebreve plus selvfølgelig en lang række økonomiske beslutninger. Selve diskussionerne er interne, mens mange tiltag er udadrettet og har betydning for centrale dele af skolens drift.

Hjemmesiden

Hjemmesiden blev oprettet kort før den første indskrivning. Den var en enkelt, men vigtig brik i hele arbejdet med at etablere den kommende friskole. Den er lavet i FrontPage og er løbende blevet opdateret med artikler fra aviser og med nyt fra skolen. Som det ses på skærmdumpet er nye tekster oftest blevet tilføjet som vedhæftet filer, og hjemmesiden har siden starten udviklet sig til et indeks over friskolens historie^{xx}.

Der bliver pt. kun refereret til hjemmesiden i forbindelse med mangler eller omtale af den kommende hjemmeside. Den primære anke mod hjemmesiden er todelt. For det første er der begyndende krav om obligatoriske oplysninger både i forhold til tilsynsførende, forældre og ministeriet. For det andet mangler den billeder og dynamik. I forhold til det sidste punkt har det primære problem været, at der kun var en webmaster, og omvendt, at han oplevede, at han ikke fik tilsendt det efterlyste materiale.

Dette skærmdump med hjemmesiden viser opbygningen af indekset i den midterste kolonne. Klikkes der på et af linkene i midten, åbnes en tekst/artikel i pdf-format. Den mest dynamiske funktionalitet er højre kolonne, der fungerer som en newsflash. Siden kan ses på www.friskolen-oesterlund.dk.

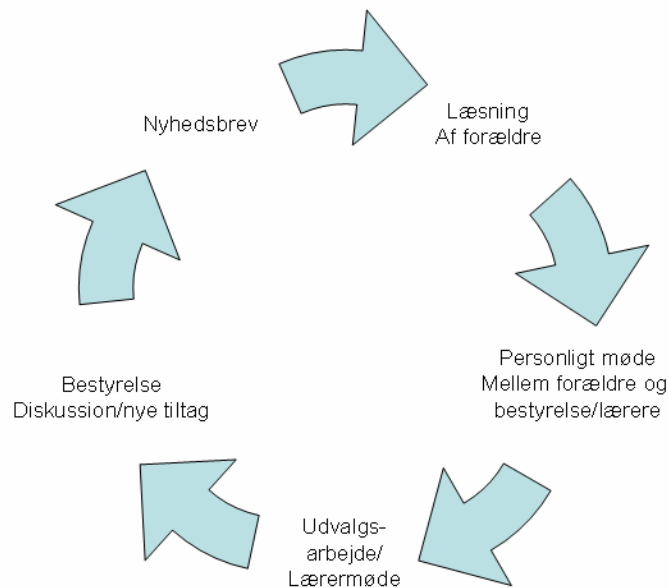
b2: Analyse og fortolkning

Meningsforhandlingen på Friskolen Østerlund kan med kobling tilbage til teoriafsnittet opdeles i tre hovedkategorier:

1. Meningsforhandling i form af diskussion og refleksion i bestemte lokaliteter
2. Meningsforhandling som finder sted uformelt i det personlige møde
3. Meningsforhandling i form af sedler, e-mails og telefonisk informering fra skole til forældre

Det første niveau er de områder, hvor den refleksive praksis er ekspliciteret i formelle organisatoriske designs. Det gælder fx møder, udvalg, skole-hjemsamtaler og lignende. Det andet niveau er det personlige, men uformelle møde. På trods af dets uformelle karakter så er netop det personlige møde et væsentligt element i bestyrelsens strategi i forhold til forældregruppen. Det tredje niveau er de områder, hvor meningsforhandling tingsliggøres i form af nyhedsbreve, skolebygninger, billeder og begreber som engagement, trivsel, faglighed osv.

Sammenhængen mellem de enkelte hovedkategorier er kompleks. Et eksempel kan ses i nedenstående figur. Udformning af sedler fra bestyrelse, lærere og ledelse er i sig selv meningstilskrævn og tingsliggjorte produkter. Sedlerne bliver efterfølgende læst og tolket af forældrene, og også her foregår der meningsforhandling: Er vi enige? Hvorfor gør de det? Kan vi det? Eventuel respons vil oftest komme efterfølgende og helt uformelt i den personlige kontakt til bestyrelsesmedlemmer eller personale, som så igen har mulighed for at bruge reaktionerne i deres videre arbejde.

Kompleksiteten og tidsfaktoren i meningsforhandlingen bliver fra bestyrelsens og ledelsens side håndteret ved bevidst at arbejde med synlighed. For eksempel ved at deltage i forældremøder og ved at komme forbi på arbejdsdage.

Det vil sige, at de i praksis kommer til at fungere som en slags moderatorer. De ikke alene modtager information, men bliver også garanter for, hvad og hvordan man kommunikerer.

Kompleksitet, tid og kontekst bliver på den måde yderligere tre kriterier, der har betydning for udviklingen og implementering af den kommende hjemmeside – den fælles platform. Men hertil kommer altså at udviklingen må inkludere overvejelser om rollen som *moderator* i forhold til det kommende produkt.

Resultaterne indikerer, at der sker meningsforhandling på mange niveauer, og at disse svarer til Deweys idealistiske beskrivelse af demokrati som værende *"et liv i forening med andre, en fælles kommunikeret erfaring."* Generelt har bestyrelsen på trods af sin lukkethed en stor legitimitet som repræsentativt valgt og hertil kommer, at der er etableret udvalg, hvor der er plads til diskussioner af mere refleksiv karakter. Hjemmesiden leverer et fælles repertoire, men giver også indtryk af at have historisk karakter. Som erkendt er der behov for en mere dynamisk og tidssvarende løsning.

Iscenesættelse

a3: Meningskondensering

Skolens profil

I bestyrelsen og i PR-udvalget har man gennem længere tid arbejdet med skolens profil. Hjemmeside, logo og arrangementer er tre konkrete arbejdsområder, men hertil kommer en fortløbende informering af pressen om aktiviteter, indvielser og andre begivenheder på skolen (B2). Således blev der i efteråret udskrevet en logo-konkurrence, hvor kriterierne var, at logoet skulle signalere faglighed, læring og samvær. En vinder blev fundet blandt elever og forældrekræds.

Man valgte dog siden hen ikke at anvende vinderforslaget og brugte i stedet nedenstående logo, som blev udarbejdet af et lokalt reklamebureau.

Undertitlen "Får børnene til at blomstre" er ikke tilfældig. Man har nemlig i længere tid arbejdet med spørgsmålet *"Hvad vil vi gerne være kendt for?"* (L1), og foreløbig har man efter en opstart, hvor *"man ville det hele"* (P1), lagt sig fast på to grundværdier:

1. Skolen skal være et rart sted for børnene at være
2. Der skal være et højt fagligt niveau (P1, B1, B2)

De to værdier er begge indbefattet i billedet af blomsten, som både symboliserer noget rart og noget, der udvikler sig.

Resultater fra observationer og interviews indikerer endvidere, at det også er vigtigt for skolen at profilere sig ved sit forældreengagement. Således bliver det i interviews

nævnt, at der med ganske få undtagelser er repræsentanter fra alle forældre "også i de store klasser", når man holder forældremøder (B1). Andre eksempler er engagementet omkring arbejdsdage, arrangementer, støtteforeningen og skolens etablering, som modstilles til det engagement, man kan finde i de lokale folkeskoler (B2).

Den kommende hjemmeside

Den kommende hjemmeside er en vigtig faktor i profileringen af Friskolen Østerlund. Den skal være med til at præsentere skolens værdier i forhold til eksterne samarbejdspartnere, forældre og kommende personale.

"Vi skal tænke på mange ting. Hjemmesiden er da helt klart et sted, hvor folk vil søge hen, hvis de ønsker information om skolen. Det er det første sted, de ligesom vil se." (B1 p.11)

Det sætter også krav til de standarder, der sættes til hjemmesiden. Den skal være flot, men især repræsentere skolen som et levende sted med gode oplevelser. Betydningen af billeder og farver bliver fremhævet, men hertil kommer et stort ønske om fortløbende dynamik på hjemmesiden.

Man er samtidig meget tilbageholdende overfor løsninger, hvor indlæg kan kommenteres eller fora, hvor der kan diskuteres. Det er ikke alt, der er lige befordrende for skolens fortsatte udvikling. Især bestyrelsen understreger, at hjemmesiden ikke er det rette sted for diskussion (B2). Undtagelsen er her muligheden for at lave et forum for fx skoleudviklingsudvalget. En mulighed, som ved direkte spørgsmål tøvende bliver accepteret – men helst i form af et lukket forum.

En anden faktor gør sig også gældende. Fra starten var målet med den nye hjemmeside, at flere forskellige personer skulle kunne tilføje informationer i kraft af ord og billeder til siden. Hvem, der skal have mulighed, er dog ikke afklaret. Et bud går ud på, at der for hvert menupunkt skal være en ansvarlig, et andet bud er, at det skal overlades til tovholderen i de enkelte udvalg.

I realiteten vil det komme til at dreje sig om en lang række personer, der repræsenterer bestyrelse, støtteforening, lærere, ledelse og udvalg.

Hertil kommer andre kommende brugere. Fx eleverne, der med hjemmesiden får mulighed for at lave dagbog, lægge billeder ind eller udarbejde tematiske opgaver.

Arrangementer

Bestyrelsen og skoleledelsen ønsker fremover at lave flere arrangementer med foredragsholdere. Det primære mål er at skubbe lidt til holdninger og at sætte diskussioner i gang om blandt andet skolens udvikling:

"Derfor er vi ved at kigge på at få en foredragsholder, der kan dække nogle af de ideer, vi har, og hvor vi inviterer ind til – ja dels skal de høre foredrag, men så går det ind i en diskussion, hvor man diskuterer – også for at få forældrenes input til, hvor bevæger vi os hen af. Og se, hvad rører sig i forældre." (B1 p.10)

Et andet kommende arrangement er et åbent hus arrangement, hvor eksterne samarbejdspartnere, kommende forældre og andre får mulighed for at komme og se skolen. Ideelt set så bestyrelsen gerne, at der foregik undervisning på selve dagen, men mener dog, at det vil være svært at realisere i praksis (B1).

Oplevelser

En anden vigtig faktor i bestyrelsens arbejde med fastholdelse af forældre-opbakningen er skabelsen af oplevelser.

"Det drejer sig meget om at få sendt nogle gode oplevelser ud. For det er det, der skaber endnu flere gode oplevelser. Der skal en stor del idealisme til – det er det, der driver værket." (B1 p.11)

Således nævnes en *"en helt speciel ånd"* (B1), der kan være på arbejdsdage, og det fremhæves, at det netop er disse gode oplevelser, det er vigtigt at få formidlet, også på den kommende hjemmeside.

Værdier på skolen

Udover de allerede nævnte værdier, ønsket om glade børn og faglig profil, så bliver begreberne tillid og respekt nævnt som centrale værdier især internt på skolen^{xxi}. Tillid gælder både i forhold til personalet og elever, mens begrebet respekt bliver nævnt af ledelsen som et centralt begreb i forhold til lærernes integritet. Således bruger lederen både humor og egentlige irettesættelser overfor forældre, der ikke udviser denne respekt for personalet (P1).

Andre værdier kommer til syne i kraft af rutiner og traditioner. Den mest iøjnefaldende er morgensamlingen, som ikke alene fungerer som det daglige samlingspunkt, men også er det sted, hvor begivenheder annonceres, ting efterlyses,

sange synges og små historier fortælles. Morgensamlingen er også et vigtigt element i det, ledelsen beskriver som "*at være ven med sig selv*". Her er muligheden for i et trygt miljø at stille sig op og øve sig i at formidle.

b3: Analyse og fortolkning

Der er en ekspliciteret opmærksomhed på skolens profil. De primære værdier er trivsel og faglighed, men implicit er engagement og forældreopbakning lige så stærke begreber i skolens profilering. Hjemmesiden, arrangementer, logo og brug af pressen er elementer, der skal være med til at styrke profilen.

Man er samtidig især i bestyrelsen bevidst om behovet for en vis grad af *community cultivation*. Fx at negativ omtale af forældrenes engagement kan være til skade for skolen, og at diskussioner skal foregå på en "*ordentlig måde*" og ikke finde sted "*hvor som helst*".

Denne *iscenesættelse* af skolens værdier bliver varetaget på en række områder. Sedler fra udvalg og bestyrelse bliver gennemarbejdet ad flere omgange, bestyrelsesmedlemmer og ledelse er repræsenteret på alle forældremøder og problematikker og diskussioner tages internt, inden holdninger og tiltag meldes ud.

Også i forhold til skolens hjemmeside bliver iscenesættelsen ekspliciteret i ønsket om en dynamisk og indbydende hjemmeside, der repræsenterer skolens værdier. Denne holdning ses blandt andet i ønsket om at fravælge muligheder som kommentarer til indlæg eller muligheden for at diskutere givne emner på den kommende hjemmeside.

Der er en generel enighed om, at denne type diskussioner eller tilbagemeldinger bedst sker i det personlige møde eller som diskussioner til arrangementer fx med foredragsholdere.

At man samtidigt åbner op for, at mange forskellige personer får mulighed for at lægge information ind – lige fra elever til bestyrelsesmedlemmer – giver anledning til et forestående *dilemma* for især bestyrelsen. På et teoretisk abstraktionsniveau er det spørgsmålet om forholdet mellem, hvor man vælger at styre informationen og hvor man åbner op på den kommende platform. På det helt konkrete niveau handler det om, hvem der skal have rettigheder til at publicere på hjemmesiden, og måske især hvem, der skal afgøre om indholdet og layout overholder givne – men ikke formulerede – normer.

Sammenfatning af resultater

I ovenstående har jeg, med udgangspunkt i de tre overordnede begreber: praksisfællesskab, meningsforhandling og iscenesættelse, analyseret resultaterne fra forundersøgelsen. Resultaterne er formidlet som kondenseringer og egentlige analyser.

I resultatgennemgangen er kriterier opstillet, der danner udgangspunkt for nedenstående designafsnit.

Essensen af resultaterne er, at der på skolen ikke er tale om et eller to praksisfællesskaber, men et komplekst samspil mellem egentlig organisation og frivilligt og tvungent engagement. Meningsforhandlingen foregår på en række forskellige områder, men distribueringen af informationer ved hjælp af nyhedsbreve og andre former for sedler indikerer, at tid er en afgørende faktor i den fortløbende meningsforhandling.

Den kommende hjemmeside kan ikke blot betragtes som en fælles hjemmeside for en afgrænset gruppe. Resultatet indikerer, at vi bliver nødt til at betragte "hjemmesiden" – nu i gåseøjne – som en fælles platform for en betydningsmættet information, der i praksis må antages at blive tolket forskelligt i forskellige dele af organisationen.

I et værdiorienteret perspektiv bliver implikationerne især synlige som spørgsmål om rettigheder og tilgængelighed. Hvem skal have mulighed for at levere indhold til hjemmesiden? Hvem skal have rettigheder til at styre informationen? Hvordan sikrer man en fri meningsforhandling, og ønsker man det?

^{xvii} Betegnelserne B1, B2, P1, L1 og L2 dækker over de fem interviewpersoner. Ved direkte citater er sidetallet angivet. Bogstavet F efterfulgt af et nummer henviser til feltnoter som er kronologisk ordnet. Bemærk at ikke alle udgaver grundet aftale med friskolen tillader adgang til bilagsdelen.

^{xviii} Feltnote 3: deltagelse i forældrekoordinering

^{xix} Feltnote 4: Samtale med bestyrelsesmedlem

^{xx} www.friskolen-oesterlund.dk

^{xxi} Feltnote 5: Samtale med skoleleder

Design

"Ved "design" forstår jeg en systematisk, planlagt og gennemtænkt kolonisering af tid og rum i et foretagendes tjeneste" (Wenger p.258).

Designet, forstået som en systematisk opbygning af et CMS til Friskolen Østerlund, er afgørende for, hvorledes en kommende hjemmeside udover basale formidlingsopgaver vil understøtte mulighederne for refleksion og diskussion i den fortløbende meningsforhandling omkring skolens udvikling.

Resultaterne af forundersøgelsen har vist, at en række faktorer og kriterier skal inddrages for at opfylde dette mål i et kommende design. Udvikling og implementering er betinget af valg af teknologi, muligheder for meningsforhandling og iscenesættelsens konstruktion.

Jeg vil i nedenstående argumentere for, at vi skal opfatte skolens kommende hjemmeside som et Common Information Space, hvor der både er brug for deling af faktuelle og meningsdannende informationer. Jeg vil endvidere argumentere for, at et brugerbaseret Content Management System dækker såvel skolens behov som muligheden for at styrke den refleksive og diskussionsfaciliterende del af hjemmesiden.

Jeg vil efterfølgende gennemgå det valgte CMS's potentiale i forhold til skabelsen af mulighedsrum, der kan facilitere demokratisk meningsforhandling. Afslutningsvis vil jeg gennemgå og diskutere iscenesættelsen ud fra de tre overordnede begreber: profilering, styring og kultivering.

Det virtuelle mødested

Analysen af praksisfællesskaber på Friskolen Østerlund resulterede ikke alene i en kortlægning af et komplekst samspil mellem praksisfællesskabslignende engagement og professionel organisation. Den resulterede også i en erkendelse af, at en kommende hjemmeside ikke skulle opfattes som en entydig repræsentation af friskolen. Den skulle i stedet udvikles som en fælles platform for en kompleks organisation med mange differentierende interesser og praksisser.

Liam Bannon og Susanne Bødker beskriver i "Constructing Common Information Spaces" (1997), hvordan behovet for deling af information via bl.a. IT-løsninger gør sig gældende i en lang række virksomheder og andre typer af organisationer baseret på kooperativt arbejde. De beskriver begrebet Common Information Space således:

"Common information spaces come in many forms. They are in some cases constituted for people that are co-present in time and space, whereas in other situations they are distributed across time and space boundaries, and the mechanisms used to support "holding in common" the information varies accordingly." (Bannon, Bødker 1997 p.83)

Denne definition af CIS leverer begreber, der kan være med til at præcisere, hvilken *type* af CIS, der er optimal for Friskolen Østerlund. Det væsentligste kriterium er spørgsmålet om, hvilket system, der bedst modsvarer behovet for deling af information på en fælles platform og samtidig tilgodeser behovet for iscenesættelse af skolens værdier.

Samarbejdsaftalen, der blev indgået inden specialetstart, inkluderede ovenstående krav om informationsdeling og iscenesættelse, men præciserede samtidig behovet for brugervenlige, danskbaserede og fremtidssikre løsninger, der kunne bruges af mange forskellige brugere.

Friskolen Østerlund er i udgangspunktet en kompleks organisation, der ønsker at dele en lang række informationer på tværs af både tid og rum. Sedler, aktiviteter, arrangementer, praktiske oplysninger, diskussionsoplæg, lektier, billeder og beskrivelser af oplevelser er eksempler på det indhold, man ønsker at gøre tilgængeligt for lærere, forældre, elever og offentligheden og alt dette helst i det samme tilgængelige, men virtuelle rum.

Behovet for et CIS til friskolen er således baseret på a) at indhold kan tilføjes af mange forskellige brugere, b) at det kan modtages af brugere generelt via en Internet forbindelse og c) at man har mulighed for i et givent omfang at styre såvel skolens profil som brugeradgang og andre standarter.

Valg af Content Management System

Begrebet Common Information Space var ikke i spil ved indgåelsen af samarbejdsaftalen. Men behovet for deling af information mellem mange forskellige brugere og behovet for en vis styring af informationen var ekspliciteret og lå til

grund for, at man tidligt i processen afsøgte mulighederne for udviklingen af et CMS.

Meget peger på, at friskolen i den forbindelse valgte rigtigt ved allerede tidligt at ønske et *Content Management System*. Ifølge Thomas Jensens definition i artiklen "CMS – fra A-Z"^{xxii} er CMS'er:

"..systemer som hjælper og assisterer ved digital indholdsproduktion. Dette kan være hjælp til selve skriveprocessen, hjælp til publiceringen eller systemer som tager hånd om hele arbejdsprocessen ...(.....)....CM systemer retter sig især imod situationer med følgende kendetegn: Mange skribenter og/eller meget indhold (content) evt. publiceret til mange forskellige brugere med hver deres præferencer." (Jensen 2003 p.1)

Der findes et utal af andre definitioner, men fælles for alle er, at et CMS bliver defineret som et system, der kan hjælpe med at håndtere indhold af varierende form. En gruppering af meget populære Content Management Systemer^{xxiii} er især i de senere år blevet udviklet specielt til Internettet og bliver i stigende grad brugt i mange professionelle sammenhænge rækkende fra det offentlige til erhvervslivet. I de senere år er CMS'er også blevet populære blandt både foreninger og private.

Repræsentanter fra friskolens bestyrelse var som tidligere nævnt meget bevidste om, at brugervenligheden var helt afgørende for en succesfuld implementering. Især blandt personalet var IT-kompetencerne begrænset til almindelige kontoropgaver. Skiftet fra en webmaster til en række af brugere ville kræve et CMS, der var fokuseret på brugervenlighed og i det hele taget var let tilgængeligt for såvel kommende administratorer som brugere med rettigheder til at publicere.

Jeg valgte derfor tidligt i forløbet at lave en sammenligning af fire forskellige CMS'er^{xxiv}. De undersøgte systemer var Joomla (tidligere mambo), Etomite, Typo3 og Post-Nuke. De blev i første omgang valgt ud fra anbefalinger, og fordi de på nær Etomite inkluderede en dansk brugerflade.

Sammenligningen er ikke videnskabelig valid, men et udtryk for en subjektiv vurdering af forskellige populære CMS'er. Undersøgelsen er medtaget, fordi den indgik som en væsentlig faktor i valg af CMS og allerede inden specialets formelle start fik betydning for samarbejdsaftalen.

De primære kriterier i sammenligningen var sprog, brugervenlighed, pris, udvidelsesmuligheder og support, og vurderingen bestod i en afprøvning af systemerne på OpenSourceCMS, deltagelse i diverse foradiskussioner og mailkorrespondance med underviser i Typo3^{xxv}.

Hovedkonklusionen var, at systemerne Typo3 og Post-Nuke begge var svært tilgængelige og især i opstartsfasen havde høje indlæringskrav.^{xxvi} Især Typo3 var problematisk, fordi det var baseret på sit eget programmeringssprog (typoscript) og desuden satte store krav til web-hosten. Etomite blev fravalgt på grund af den manglende danske brugerflade og manglen på et formelt dansk forum.

Joomla modsvarede til gengæld på en lang række områder friskolens behov for et brugervenligt system og mine behov for et bredt valg af komponenter. Hele kernen i Joomla var oversat til dansk, frontenddelen var dansk. Der var gjort meget ud af brugervenlighed både for brugere og administratorer. Det spillede også ind på valget, at Joomla var et fremadstormende system med et moderne valg af grafisk layout, god support og et bredt spektrum af templates, der muliggjorde mange former for design.

Præsentation af Joomla

Joomla er, set i et tidsperspektiv, der rækker fra Internettets tilblivelse til nu, en blanding af gammelt og nyt. Mambo var et af de tidlige CMS'er, men i 2005 brød det meste af udviklingsgruppen ud pga. stridigheder omkring rettighederne til Mambo og dannede Joomla.^{xxvii} Bruddet er vigtigt, fordi det i praksis betød, at Joomla's profil som Open Source Produkt blev skærpet, og at Joomla på mange fronter blev orienteret mod tendenserne i web 2.0. Det betyder i praksis, at der nu findes en lang række nyudviklede komponenter eller plugins til Joomla, som i forskellig grad giver mulighed for at inkludere både reflektive og diskussionsrettede komponenter i designet.

Umiddelbart er den synlige forskel mellem en traditionel hjemmeside lavet i et program som Microsoft's Frontpage og et CMS som Joomla begrænset. I begge tilfælde er kombinationen af menuer, bannere og indholdselementer fremtrædende. Lighederne er dog kun tilsyneladende. Under overfladen er der en række funktionaliteter, der gør, at de to typer af hjemmesider er markant forskellige.

Et Content Management System er installeret på en server. Det betyder, at man kan logge ind på systemet fra en hvilken som helst computer og enten administrere systemet eller lave nyt indhold direkte på nettet. Et CMS kræver altså ikke umiddelbart specielle applikationer, dog gerne en god internetforbindelse. Typisk er der lavet en skarp adskillelse mellem backend eller administrationsdelen og frontend. I Backend kan man fx administrere menuer, struktur, brugere og layout. Sidstnævnte er baseret på templatefiler, som kan skiftes med ganske få klik. Frontend

kan opdeles i den offentlige del, som kan ses af alle og den registrerede del, som giver ret til at oprette eller ændre på indhold.^{xxviii}

Forskellen på backend og frontend ses tydeligt i ovenstående. På begge skærmdumps er det indholdselementer, der vises. I backends "Content Items Manager" kan man med få klik slette eller omorganisere indhold. Er man logget ind på frontendsiden, har man mulighed for enten at oprette nyt indhold eller at redigere i allerede oprettet indhold. Det inkluderer mulighederne for at uploade og indsætte både billeder og tekstfiler.

Den fælles platform styrkes af mulighederne for med få klik at oprette *nyt indhold*.

En WYSIWYG^{xxix}-editor startes op, og brugere med adgang til frontend kan i den word-lignende editor skrive eller kopiere tekst ind.

Skal man lægge billeder ind, er fremgangsmåde lidt mere kompliceret, men dog stadig forholdsvis brugervenlig.

Jeg vil i nedenstående vende tilbage til spørgsmål om rettigheder og potentialet i specifikke funktionaliteter. Men det er allerede nu synligt, at et CMS potentielt udgør en fælles platform, en virtuel base for mange forskellige brugergrupper. Kombinerer vi muligheden for at oprette mange brugere med muligheden for hurtigt at tilføje indhold, får vi ikke alene en fælles platform for viden, men også et potentielt dynamisk mødested for meningsforhandling mellem skole, bestyrelse, elever og forældre. Et mødested, der markant adskiller sig fra en klassisk hjemmeside udarbejdet i et traditionelt hjemmesideprogram.

Potentielle mulighedsrum

Kombinationen af brugervenlighed, mange brugere og fortløbende mulighed for oprettelse og ændring af indholdsdelen skaber ikke alene rammen for et Common Information Space. Det skaber også et *mulighedsrum* for kommunikation og hermed meningsforhandling mellem de enkelte dele af organisationen.

Med udgangspunkt i Wengers konstatering af, at læring ikke kan designes, man kan kun designe *for* læring, får vi en teoretisk ramme til forståelsen af begrebet *mulighedsrum* (Wenger 2004 p.255).

Skabelsen af design *for* læring bliver ifølge Wenger fremtidens store opgave. Ikke kun for skoler, men for virksomheder, det offentlige, for foreninger osv.

"De, der kan forstå læringens uformelle og dog strukturerede, oplevelsesorienterede og dog sociale karakter – og kan omsætte deres indsigt i design i læringens tjeneste – bliver vores fremtids arkitekter." (Wenger 2004 p.255)

Tilknytningen til Friskolen Østerlund er, uanset om man er forælder, elev, personale eller bestyrelsesmedlem, en fortløbende læringsproces – en kontinuerlig meningsforhandling – og målet med udviklingen af et CMS til skolen er at understøtte denne proces.^{xxx}

Joomla er en form for pluginsystem, og der findes en lang række komponenter på markedet, der kan installeres og tilføje nye funktionaliteter til CMS'et. En hel række af disse komponenter har potentielt muligheden for at befordre meningsforhandlingen i systemet og de tilgodeser dermed det opstillede krav om skabelsen af mulighedsrum for diskussion og refleksion. De væsentligste kriterier er *kompleksitet* og *tilgængelighed*.

Blog og kommentarkomponenter

Styringen af indholdselementer oprettet i den præinstallerede editor er som udgangspunkt blogbaseret. Dvs. en meget dynamisk styring, hvor nye indlæg fortløbende placeres forrest. Der er dog ikke mulighed for at kommentere de enkelte indlæg direkte. Alternativet, nemlig at lave sit eget indlæg efterfølgende, kompenserer i nogen grad for denne mangel.

En anden mulighed er at *udvide*^{xxxi} den indbyggede blogkomponent med et plugin, der giver mulighed for at kommentere.

Mulighederne er mange. Kommentarfunktionaliteten kan fx bruges som et kommunikationsredskab til bestyrelsen og ledelsen af skolen. Ved at give forældre mulighed for at kommentere på daglige/ugentlige indlæg fra ledelsen eller nye tiltag fra bestyrelsen åbner man potentielt op for alt fra konkrete spørgsmål til egentlige meningstilkendegivelser.

Øverst indlægget fremtidens skole.

Herefter en kommentar af BjarneBo.

Bemærk at vedkommende er uregistreret. Alle har altså ret til at lave indlæg i den viste opsætning.

The screenshot shows a web interface for a forum titled "Fremtidens skole". At the top, it says "skrevet af Administrator" and "I skoleudviklingsudvalget diskuterer vi i øjeblikket hvordan fremtidens skole skal se ud." Below this, there's a section for comments with the heading "Kommentarer, ideer og forslag er velkomne". A notification bar states "En person har kommenteret denne artikel." The first comment is by "BjarneBo, Unregistered" with the title "Uden titel". The comment text reads: "Jeg er spændt på om man fortsat vil udvikle systemet med nationale test, og om friskolerne også her bliver nødt til at følge folkeskolernes eksempel." It was posted on "13-05-2007 11:44:54". Below the comment, there's a form for adding a new comment. It includes a "Navn" field with "Guest User" entered, a "Hold venligst Deres kommentar kort og til emnet." instruction, and a "Send" button. The form also features a rich text editor with various icons for formatting and a "Text Colc" dropdown menu.

Et eksempel på en kommentarkomponent er J! Reactions^{xxxii}. Det giver med få klik mulighed for at kommentere et givent indlæg. I den viste opsætning kan alle, uanset om de er logget ind eller ej, skrive en kommentar og trykke send. Oplysninger om navn, e-mailadresse, koder osv. er enten fjernet eller ikke krævet. Alt dette maksimerer tilgængeligheden og mulighederne for fri meningsforhandling.

Disse meget åbne indstillinger er medtaget i eksemplet for at vise potentialet i denne type af komponenter.

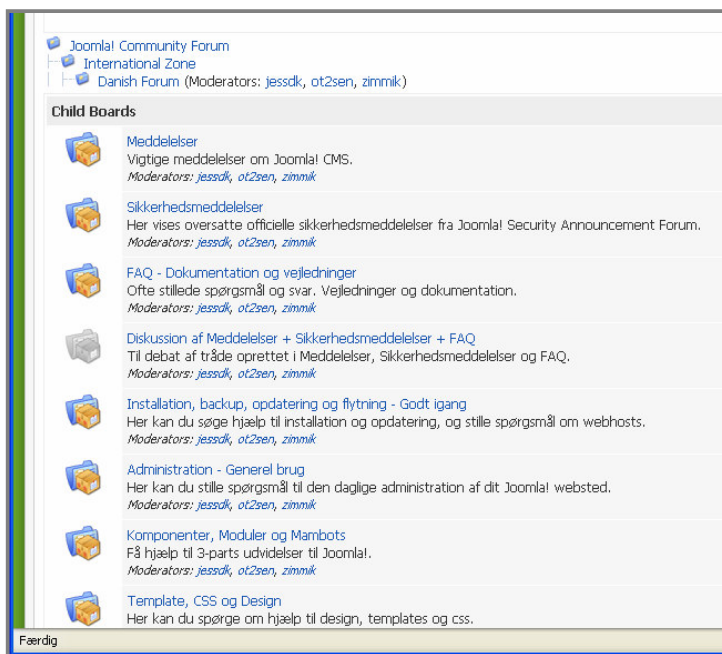
Muligheden for at kommentere får hurtigt et selvstændigt liv. Selvom man efter afprøvning på skolen kan konstatere, at oplægget – det oprindelige indholdselement – er helt afgørende for den videre debat, så viser det sig også, at kommentarer ofte knytter sig til foregående kommentarer og udvikler sig til selvstændige meningsudvekslinger.

Forum

Et alternativ til ovenstående er forumkomponenter. Joomla har ikke fra starten et indbygget forum, men især *udvidelsen "fireboard"* vækker stor anerkendelse blandt Joomla-brugere^{xxxiii} som en brugbar og let tilgængelig komponent.

Forumkomponenten er uden tvivl den udvidelse, der tilfører Joomla de største muligheder for formaliseret meningsforhandling, og selvom der ikke fra bestyrelsen side er ønske om fora på den kommende hjemmeside til Friskolen Østerlund, så er potentialet så tankevækkende, at det af perspektiverende grunde er medtaget i gennemgangen af mulighedsrum.

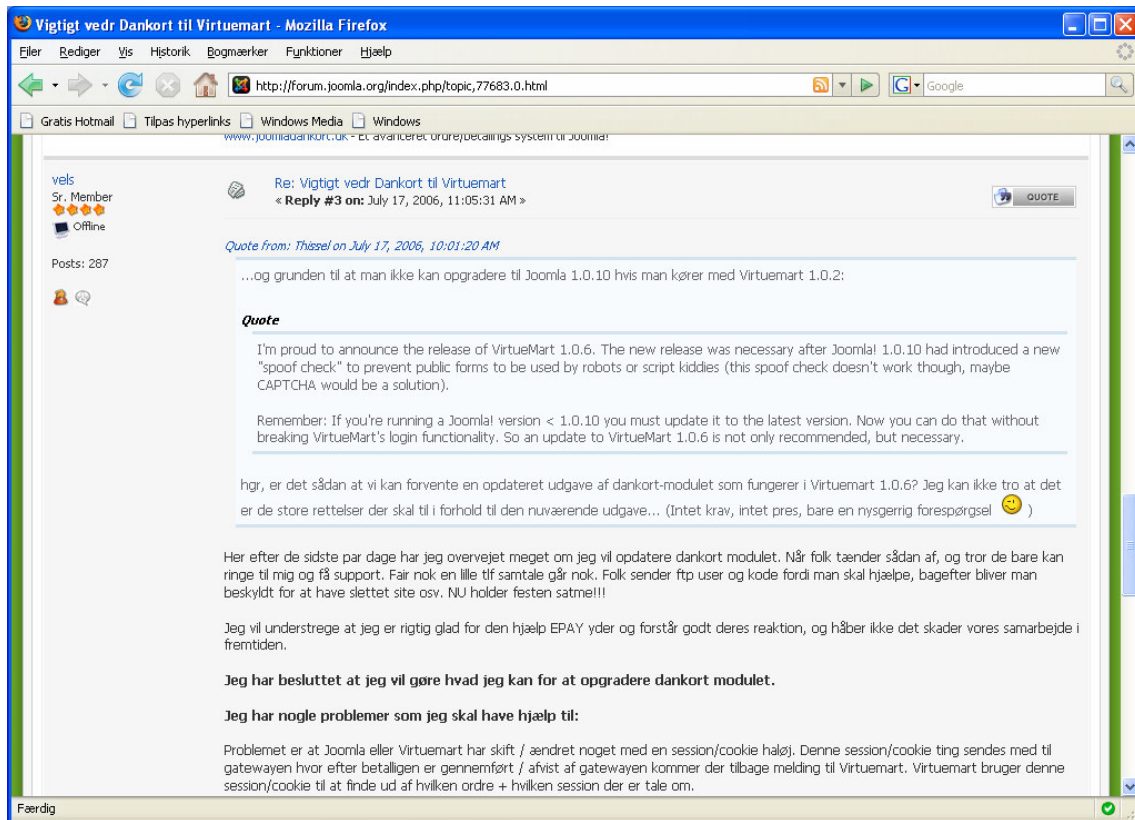
Billedet herunder er et skærmbillede af det danske forum under Joomla.org^{xxxiv}. Vi er i startbilledet, hvor man får et hurtigt overblik over, hvilke hovedkategorier, der er oprettet. Læg også mærke til, at der til hver kategori er tilknyttede moderatører.

Startsiderne i forummet giver et hurtigt overblik over oprettede hovedkategorier.

Der er oprettet moderators både for forummet som helhed og for de enkelte kategorier.

Forummet er som udgangspunkt oprettet for, at Joomla-brugere kan hjælpe hinanden. Men diskussion af alt fra tekniske problemer til open source, etik og hvad man kan forlange af frivilligt arbejde er eksplicit overalt i trådene.

Her ses et eksempel fra en af trådene, hvor en række tekniske problemer og efterfølgende spørgsmål udløser frustration over manglende forståelse fra andre brugere.

"Her efter de sidste par dage har jeg overvejet meget om jeg vil opdatere dankort modulet. Når folk tænder sådan af, og tror de bare kan ringe til mig og få support. Fair nok en lille tlf samtale går nok. Folk sender ftp user og kode fordi man skal hjælpe, bagefter bliver man beskyldt for at have slettet site osv. NU holder festen satme!!!"^{xxxv}

Debatten bliver efterfølgende modereret. "Vels" bakkes op og det tekniske problem løses ved andres hjælp. Eksemplet er illustrativt for mange af meningsudvekslingerne, som ofte er blandinger af support, tekniske diskussioner, debat og sympati- og/eller takkeerklæringer.

Frontpage

Joomlas kerne indeholder en komponent, der hedder FrontPage. Det er en funktionalitet, der kombinerer indlæg lavet under de enkelte menupunkter med det, der bliver vist på startsiden. Således kan indlæg lavet fx af støtteforeningen både findes på startsiden og under støtteforeningens menupunkt. Komponenten giver dynamik til startsiden og er i realiteten en kombination af blogfunktionaliteter og den mere traditionelle menuopbygning.

The image shows two screenshots. The left screenshot is of the Joomla! Frontpage Manager interface, displaying a table of content items. The right screenshot shows a sample homepage layout for 'Friskolen Østerlunds Hjemmeside'.

#	Title	Published	Reorder	Order
1	Velkommen til Friskolen Østerlunds Hjemmeside			1
2	Eksamens Regler 2007			2
3	Konfirmation			3
4	Aktiviteter			4
5	Velkommen til Blæksprutten			5

Øverst ses Frontpage Manager i administrator delen.

Til højre ses tre indholdselementer på startsiden, der stammer fra forskellige menupunkter.

Velkommen til Friskolen Østerlunds Hjemmeside

Friskolen Østerlund er en friskole beliggende i Nordborg. Friskolen er en selvejende og har fornyligt opført helt nye skolebygninger. Dette har kunnet lade sig gøre i kraft af et stort frivilligt arbejde fra forældrekrædsen.

Sidst opdateret (Tuesday, 08 May 2007)

Eksamens Regler 2007

eksamensregler_2007

Velkommen til Blæksprutten

April 2007

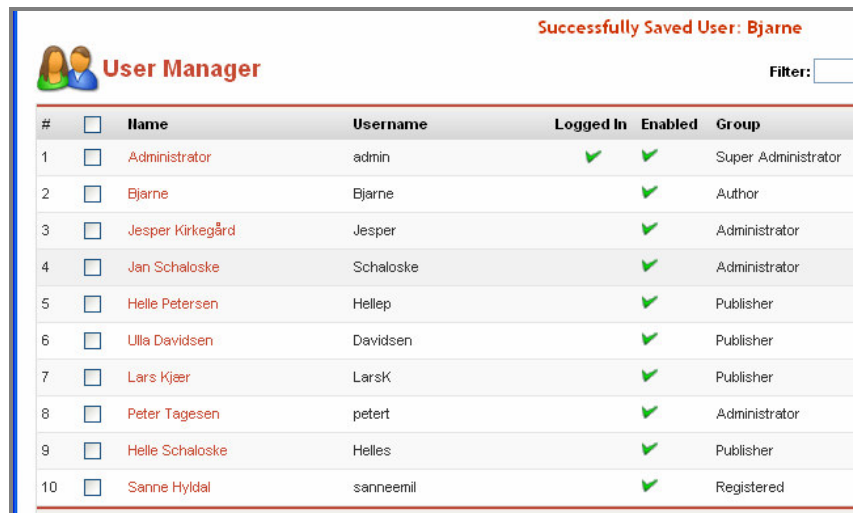
Denne form for funktionalitet er vigtig, fordi den understøtter den *komplekse* meningsforhandling. Mange forskellige typer af indhold vil blive præsenteret på startsiden og facilitere meningsskabende processer hos forældre og andre brugere af hjemmesiden, som igen efterfølgende har mulighed for at reagere via mail, telefonisk eller i det personlige møde. *Tidsfaktoren* er her, som dokumenteret i resultatafsnittet, af afgørende betydning, og yderligere analyser kunne med fordel fokusere på distributionen af informationer i både tid og rum.

Brugerstyring

Kompleksiteten ligger selvfølgelig også til grund for forståelsen af indhold placeret under de enkelte menupunkter og understøtter vigtigheden af et andet kriterium, nemlig spørgsmålet om *tilgængelighed*. Med tilgængelighed menes, som vi tidligere

har berørt, brugervenlighed, men i denne sammenhæng er det helt afgørende spørgsmål retten til at tilføje nyt indhold til hjemmesiden.

I den idealistiske form af demokratibegrebet vil det ifølge Dewey være afgørende, hvor stor en gruppe af brugere, der er tilknyttet hjemmesiden med mulighed for at lave indlæg. En af styrkerne ikke bare i Joomla, men alle former for CMS'er, er systemernes optimering til administration af mange brugere, og det er givet, at antallet af brugere med rettigheder til at publicere er afgørende for udnyttelsen af de potentielle *mulighedsrum* skabt til meningsforhandling.

The screenshot shows the Joomla! User Manager interface. At the top right, a message states "Successfully Saved User: Bjarne". The interface includes a "Filter:" input field. Below is a table with columns: #, Name, Username, Logged In, Enabled, and Group. The table lists 10 users, including Administrator, Bjarne, Jesper Kirkegård, Jan Schaloske, Helle Petersen, Ulla Davidsen, Lars Kjær, Peter Tagesen, Helle Schaloske, and Sanne Hyldal.

#	☐	Name	Username	Logged In	Enabled	Group
1	☐	Administrator	admin	✓	✓	Super Administrator
2	☐	Bjarne	Bjarne		✓	Author
3	☐	Jesper Kirkegård	Jesper		✓	Administrator
4	☐	Jan Schaloske	Schaloske		✓	Administrator
5	☐	Helle Petersen	Hellep		✓	Publisher
6	☐	Ulla Davidsen	Davidsen		✓	Publisher
7	☐	Lars Kjær	LarsK		✓	Publisher
8	☐	Peter Tagesen	petert		✓	Administrator
9	☐	Helle Schaloske	Helles		✓	Publisher
10	☐	Sanne Hyldal	sanneemil		✓	Registered

Skærmdumpet viser funktionaliteten User Manager. Her kan man få et hurtigt overblik over alle brugere. Det er også her, man kan oprette, slette eller blokere brugere. Læg mærke til, at brugerne kan tildeles forskellige rettigheder. Registrerede brugere har ikke rettighed til at lave indlæg. Brugere, der er oprettet som "author", har lov til at lave indlæg, men kan ikke publicere. Mens brugere tilhørende gruppen "publisher" til gengæld kan lave indlæg og har ret både til at redigere og publicere andres indlæg.

Iscenesættelse – om profilering og normer

Resultaterne fra teoriafsnit og forundersøgelse viser, at begrebet iscenesættelse indeholder tre overordnede kriterier, der er afgørende for design. For det første skolens *profilering*: Hvordan ønsker "skolen" at præsentere sig selv? For det andet

spørgsmålet om *styring og kontrol*: Hvilke styringsmekanismer er anvendelige, og hvordan ønsker man at fordele rettighederne til at publicere og redigere indhold? Og for det tredje: Skabelsen af normer og standarter – eller som Wenger udtrykker det en *community cultivation*, der i det daglige definerer, hvad der både layoutmæssigt og indholdsmæssigt er acceptabelt på hjemmesiden.

Profilering – engagement og skoleliv

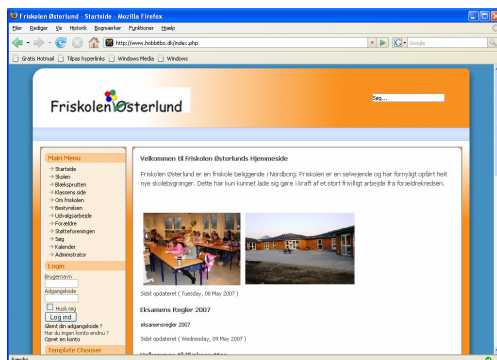
Skolens bevidsthed omkring betydningen af PR og profilering mere generelt spiller afgørende ind på, hvordan man ønsker hjemmesiden udformet.

Det grafiske design er i den forbindelse et afgørende element, som ideelt set skal afspejle skolens værdier. Jeg har derfor brugt en del resurser på arbejdet med de grafiske elementer, også selvom det ligger uden for både mit kompetenceområde og for det egentlige genstandsfelt i specialet.

På to områder er arbejdet med det grafiske design dog afgørende. Som al anden kommunikation har også valget af grafiske elementer en central betydning for meningsproduktionen hos brugerne af hjemmesiden. Ønsker man derfor at afspejle elementer som fx trivsel, så er det afgørende, at det bliver tænkt ind i valg af grafik, billeder og farver. Det tydeligste eksempel er logoet, hvor blomsten i logoet både i kraft af farvevalg og i blomstens symbolske betydning (liv, udvikling, glæde) symboliserer trivsel.

Det grafiske design er i CMS'er baseret på templates. I Joomla er der en indbygget funktionalitet, der gør det muligt at anvende forskellige templates, der kommer fra en lang række firmaer, foreninger eller privatpersoner. De kan alle tilpasses individuelt, så de afspejler den enkelte indehavers behov.

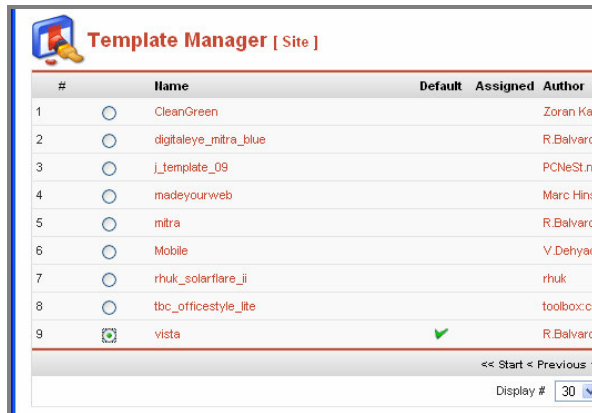
I udviklingen af det "færdige" produkt til Friskolen Østerlund har jeg derfor arbejdet med en række forskellige templates.

Herover templaten "Office Style", som blev afvalgt pga. for kraftigt farvevalg.

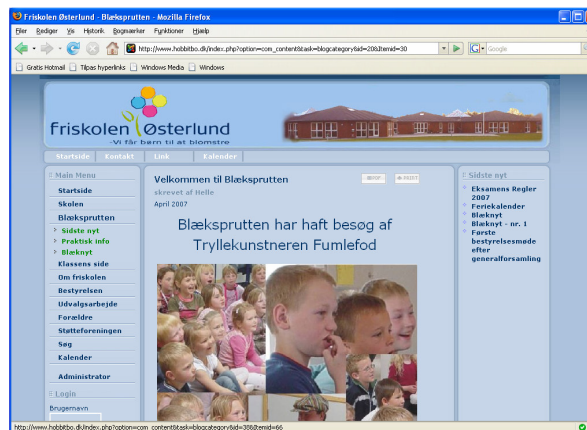

Arbejdstemplet, der havde det Rigtige størrelseforhold, antal af kolonner osv.

Til venstre: liste over installerede templates.
Med et enkelt klik kan der skiftes!

I det endelige valg af template – en kraftigt tilpasset udgave af template *"Vista"*^{xxxvi} – blev et billede af skolebygningen tilføjet til banneren øverst på siden.

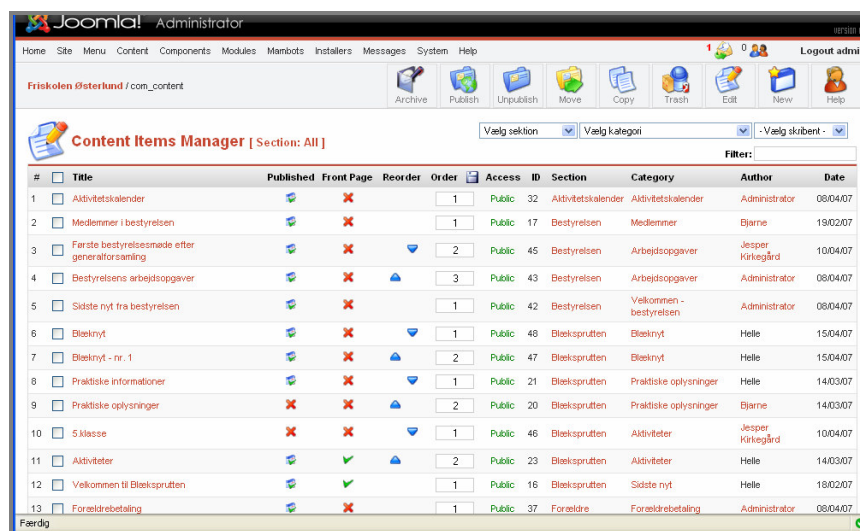
Billedet af skolen er udover at være en repræsentation af skolen også et symbol på det lokale engagement, og for alle som har deltaget enten til finanseringen eller i selve etableringen er den en tingsliggjort repræsentation af "fælles arbejdsindsats", "sejr over kommunen", osv.

Styring – kontrol og muligheder

Grundideen med et CMS'er er, at det giver mulighed for at dele information mellem mange forskellige brugere. Men det er lige så kendetegnende, at systemerne samtidigt er udviklet til at *styre* både information og brugere.

Den mest afgørende styringsmekanisme i forhold til brugerdelen er den tidligere gennemgåede User Manager, hvor brugere kan oprettes, slettes eller blokeres. Udover den nævnte opdeling i forfatter, redaktør og udgiver er der også mulighed for at være administrator. I "Content Items Manager" kan man som administrator med et enkelt klik enten fjerne eller publicere indhold på hjemmesiden. Det er samtidigt muligt også her at oprette nyt indhold eller at redigere i andres indhold.

Skærmdumpet er et klassisk eksempel på opbygningen af en Joomla-funktionalitet.

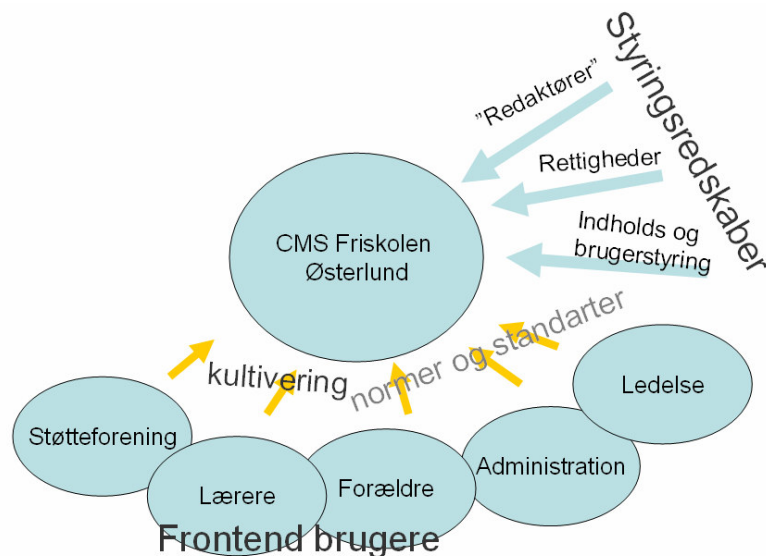
Mange af funktionerne kan udføres ved at klikke på de små ikoner, der er placeret ud for de enkelte indholdselementer. Samme og andre funktioner kan udføres ved hjælp af de store ikoner øverst på siden, men her med mulighed for at udføre handlingen for flere indholdselementer af gangen.

Det er også i administratordelen, at nye menupunkter (sektioner og kategorier) oprettes og fjernes, og man kan af samme grund vælge at have flere administratorer med forskellige privilegier.

I teori afsnittet blev behovet for styring koblet tæt til skolens repræsentative strategi, og også på Friskolen Østerlund bliver brugen af moderator eller måske snarere redaktørfunktioner helt afgørende for hjemmesidens profil. Der er mange faktorer i spil. Æstetisk er valg og brug af skrifttyper, skriftstørrelse, tegninger, billedformater osv. subjektivt baseret og kræver også alt efter temperament en grad af standarder.

Jævnfør resultaterne fra forundersøgelsen er styringen af indholdsdelen dog endnu vigtigere. Indhold, der kan skade skolen, vil ifølge bestyrelsen være uønsket på hjemmesiden, hvilket i praksis vil kræve at man både styrer, hvem der har ret til at lave indlæg – spørgsmålet er, hvem, der skal afgøre det – men også, at indhold bliver godkendt, redigeret, fjernet osv.

Udover de tekniske og administrative muligheder for styring, så er der også en tredje mulighed. Det tidligere gennemgåede begreb, community cultivation, dækker i praksis over skabelsen af normer for, "hvordan man gør". En mulighed for friskolen er således bevidst eller ubevidst at implementere standarder for: Hvad, der er acceptabelt på hjemmesiden. Hvilke typer af indhold, komponenter og layout, man som "skole" vil acceptere osv.

Denne kultivering behøver ikke være regelbaseret. I bestyrelsen var man meget bevidst om andre strategiske tiltag. Et af de primære var skabelsen af gode oplevelser, og hjemmesidens styrke var i den forbindelse muligheden for i både tekst og billeder at formidle de *gode oplevelser*. Hvilket igen hænger godt sammen med de tidligere omtalte grundværdier som trivsel og engagement.

Der er således stort potentiale for at profilere skolen som virksomhed, og dramatiske virkemidler som brugen af billeder, men også bevidstheden om hjemmesidens samlede udtryk og forholdet mellem indhold og layout kan givet komme til at spille en stor rolle i det endelige produkt.

Opsamling på designvalg og potentiale

Med forundersøgelsens resultater som omdrejningspunkt har jeg i ovenstående beskrevet Joomlas potentielle mulighedsrum og styringsmekanismer. Jeg har også antydnet, hvor friskolen har mulighed for at styrke den demokratiske meningsforhandling og argumenteret for at tilgængelighed, antal af brugere, brugervenlighed og rettigheder, retten til at tilføje indhold, redigere og publicere er helt afgørende faktorer. Fra bestyrelsens og ledelsens side er det afgørende, hvordan man håndterer rettigheder og fordeler opgaverne som moderatorer. Hertil kommer, at dramatiseringer som fortællinger om de gode oplevelser kan være med til at profilere skolen både indadtil og udadtil.

Iscenesættelsen af meningsforhandling på Friskolen Østerlund er en balancegang mellem styret virksomhed og fri meningsforhandling og kan anskues som en dialektik mellem lukkethed og åbenhed.

Begreberne er hentet hos Bannon og Bødker, som afsøger dialektikken mellem åbenhed og lukkethed i Common Information Spaces.

I beskrivelsen af deres foretagende finder man en definition på begreberne åbenhed og lukkethed:

"we will attempt to illustrate this dialectical nature of CIS's, emphasizing on the one hand the open and malleable role of a CIS within a community of practice.....and, on the other, the role of CISs as boundary objects, packaged and being turned into immutables to allow for sharing across contexts and communities of practice.." (Bannon, Bødker 1997 p.84)

Et CIS kan på den ene side være åbnet og fleksibelt og tilføre "fællesskabet" omkring skolen fortløbende muligheder for meningsforhandling blandt mange frontend-brugere. Omvendt kan standarder eller teknologiske mekanismer være med til at regulere, hvilke former for information, der kan og må tilføjes et givent CIS. Som vist i ovenstående gælder dette også i forbindelse med Friskolen Østerlund og udmøntes i *konstitueringen* af det kommende CMS. Hvilke komponenter vælges, hvordan afbalanceres forholdet mellem styrende elementer og åben tilgang og hvordan vil brugerne i praksis benytte skolens kommende hjemmeside?

-
- xxiii En næsten fuldstændig liste kan afprøves på <http://opensourceCMS.com>
- xxiv Bilag 9: Benchmark (sammenligning)
- xxv Korrespondance med Ole Brockhuus, underviser på værkstedsfag (CMS – typo3) i forbindelse med modul4
- xxvi Jeg har ikke selv forudsætninger for programmering eller mere avanceret webdesign
- xxvii Jævnfør: www.joomla.dk (22-5-07) se linket om Joomla's historie.
- xxviii Reference til artikel om Joomla
- xxix WYSIWYG (what you see is what you get) blev oprindeligt brugt i forbindelse med teksteditorer til lokale pc'ere, der i 1980'erne blev i stand til at vise et layout på skærmen, der stemte overens med hvad der blev printet ud. Selvom WYSIWYG i dag er normen for almindelige tekstbehandlingsprogrammer, så er det først i de senere år, at de er blevet standard muligheder til CMS'er og diverse hjemmesideprogrammer. Kilde: <http://da.wikipedia.org/wiki/WYSIWYG> (13-5-07)
- xxx Det skal bemærkes, at Wengers og undertegnenes tilgang kommer til at virke mere idealistisk end tilsigtet, fordi man fra skolernes side samtidigt ser et massivt ønske om kontrol og målstyring i såvel folkeskoler som friskoler. Min antagelse er, at begge diskurser står stærkt men positioneret. Politisk er de repræsenteret ved det radikale venstre og venstre som de to yderpoler. Det ligger dog uden for dette speciales ramme at forfølge denne diskussion yderligere.
- xxxi Betegnelsen udvidelse eller på engelsk extensions dækker i Joomla over *moduler*, *mambots* og *komponenter*, som alle tilfører nye funktionaliteter til selve Joomla-kernene. En næsten fuldstændig liste over udvidelser kan findes på www.joomla.org
- xxxii <http://software.sdecnet.com/>
- xxxiii Anmeldelser er oftest helt afgørende for, hvilke udvidelser joomla-brugere vælger at installere. Se fx følgende anmeldelsen af fireboard (13.maj 2007):
http://extensions.joomla.org/component/option,com_mtree/task,viewlink/link_id,2134/Itemid,35/
- xxxiv <http://forum.joomla.org/index.php/board,260.0.html>
- xxxv Kilde: Vels (brugernavn): <http://forum.joomla.org/index.php/topic,77683.0.html> (kopieret 18-5-07)
- xxxvi Templatens er hentet fra <http://demo.studentsdesign.de/>

Produkt

I foregående afsnit er specifikke komponenters potentiale for facilitering af meningsforhandling blevet afsøgt. Disse mulighedsrum er efterfølgende blevet diskuteret i forhold til iscenesættelsens vilkår.

I nedenstående vil de faktiske valg i det installerede og tilpassede CMS blive gennemgået. Implementeringsprocessen vil blive anskuet både som en artikuleringsproces eksemplificeret med skærmdumps fra hjemmesiden og som læreprocesser, der blandt andet ønskes igangsat med workshops i anvendelsen af hjemmesiden.

Udviklingen af et Common Information Space til Friskolen Østerlund har været en proces, der udover et løbende samarbejde med skolerepræsentanter, forundersøgelser og teoretiske refleksioner også har bestået i konkrete afprøvninger af forskellige tekniske løsninger.

Det valgte CMS er som en integreret del af denne proces løbende blevet udviklet, ændret og tilpasset, så det så vidt muligt opfylder skolens behov. Resultatet er et CMS med domænenavnet www.hobbitbo.dk, der i løbet af den næste måned vil blive friskolens officielle hjemmeside^{xxxvii}. Det fysiske produkt, som i første omgang udgøres af en given mængde programkode, får dog først gyldighed i det øjeblik, det bliver en integreret del af den virksomhed, der er knyttet til livet omkring og i skolen.

Denne indholdsbase del af implementeringen består af to gensidigt afhængige processer. For det første *artikuleringen*, som vil bestå i indlæg med såvel faktuelle som meningsdannende informationer. For det andet iværksættelsen af nye *læringsprocesser*, en række nye praksisser centreret omkring det at anvende de nye muligheder i CMS'et.

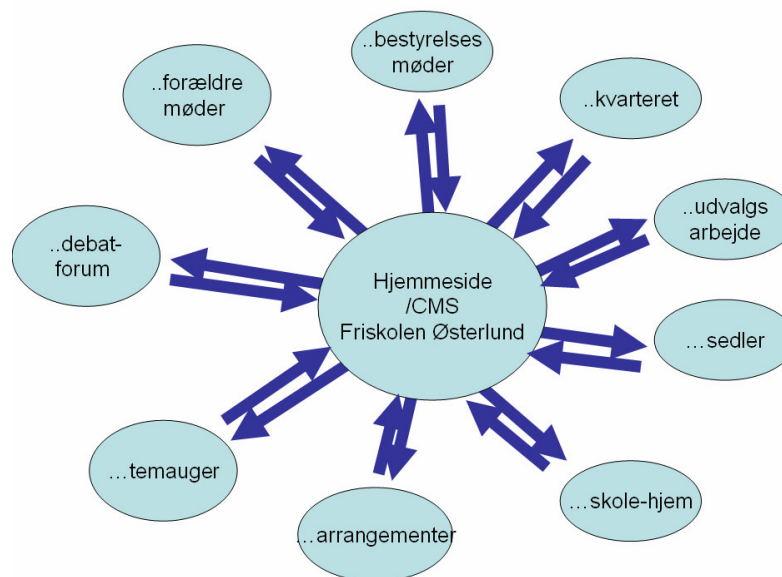
Artikulering

Begrebet artikulering bruges i CIS-forskningen som et udtryk for, hvordan et givent CIS udmøntes i praksis. Hvilke koordinerende eller meningsproducerende områder et givent CIS skal varetage (Bannon, Bødker 1997 p.87, Bossen 2002 p.176).

Forundersøgelsens resultater viste, at meningsforhandlingen udspillede sig på en lang række områder. Et af disse områder var hjemmesiden, der bedst kunne klassificeres som et tingsliggjort element i den komplekse meningsforhandling.

En af de centrale pointer i designafsnittet var dog, at det kommende CMS udfylder rollen som et Common Information Space, og at det potentielt kan udgøre et virtuelt mødested for forskellige grupper med tilknytning til skolen.

Hvis vi betragter resultatafsnittets model for *områder* med meningsforhandling, og herefter placerer CMS'et i modellens center får vi følgende tankevækkende udtryk:

Modellen understreger CMS'ets potentiale. Typen af information, der kan formidles og diskuteres på hjemmesiden, går fra helt faktuelle indlæg som information om arrangementer, feriekalender, loppemarked osv. til egentlig meningsbetonede indlæg som fx skolens idegrundlag, oplæg til arrangementer om misbrug o.a. Heri ligger, at undervisere kan informere om forældremøder, skolelederen om livets gang på skolen, bestyrelsen om nye tiltag og opretholder man det installerede forum, så er der god plads for løbende diskussioner og debat om skolens udvikling.

Lejrscole – blomstrende børn

Nogle af de første indlæg giver et fingerpeg om, hvordan hjemmesiden kan være med til at iscenesætte skolens værdier. Følgende skærmdump viser en flok

”blomstrende børn”, der øjensynligt trives på deres lejrskole. Hjemmesiden har her potentiale for at afløse eller supplere billeder, som ellers bliver trykt og formidlet via tavler eller via nyhedsbreve.

Eksemplet er ikke tilfældigt. Som forundersøgelsen viste, var der i bestyrelsen en forventning om, at den nye hjemmeside skulle kunne håndtere billeder og på anden måde gengive oplevelser fra skolens liv. Helt præcist bliver muligheden for at beskrive ”den specielle ånd” ved hjælp af billeder et eksempel på den kommende hjemmesides potentiale.

Støtteforeningen på nettet

Engageringen af forældre i skolens aktiviteter er et væsentligt element ikke bare i bestyrelsens arbejde, men også for den tilknyttede støtteforening. Et årligt arrangement annonceres ved følgende indlæg.

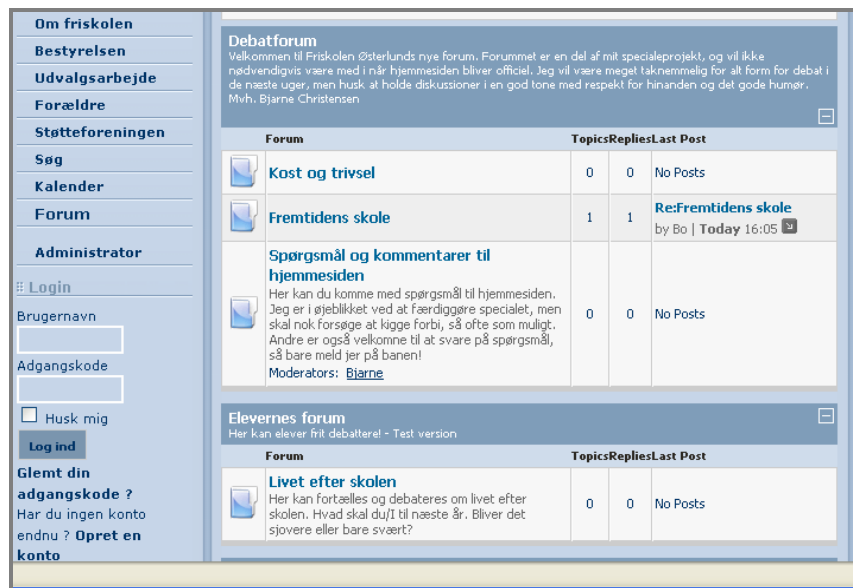

Også her er det primære fokus skabelsen af gode oplevelser, og det skal her bemærkes, at selvom arrangementet var planlagt, så havde det en uformel karakter, hvor mange personer aktivt var involveret i diverse opgaver. Måske et ægte eksempel på et af de steder, hvor fælles repertoire, fælles virksomhed og gensidigt engagement stemmer overens med Wengers model for et praksisfællesskab.

Støtteforeningen er formelt uafhængig af selve friskolen, men som vist i skærmdumpet samtidig en integreret del af hjemmesiden med deres egne nyheder, aktiviteter, arbejdsopgaver osv.

Skolen til debat

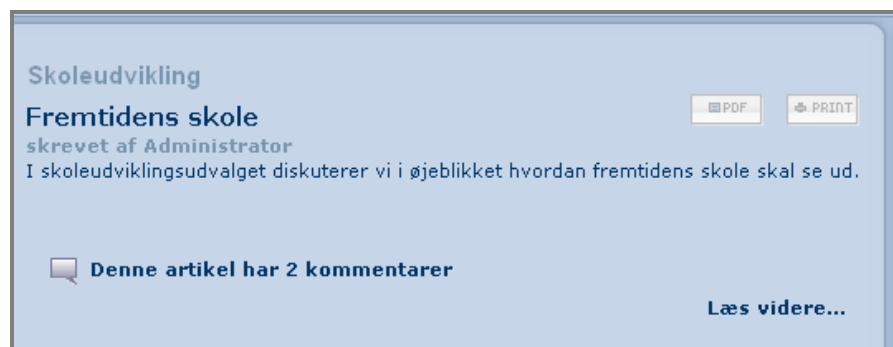
Forumkomponenten er som tidligere nævnt en mulighed for at skabe et rum for eksplicit meningsforhandling. De tre oprettede fora "Kost og trivsel", "Fremtidens skole" og "Spørgsmål og kommentarer til hjemmesiden" dækker over tre forskellige former for ekspliciteret meningsforhandling. Kost og trivsel angår en aktuel og lettere tabubelagt diskussion om udvalget i skolens kiosk. Fremtidens skole er et forum, hvor skoleudviklingsudvalget har mulighed for at fortsætte sin interne diskussion og den sidste mulighed "Spørgsmål og kommentarer til hjemmesiden" er et forum oprettet specifikt til at kunne rådgive nye brugere på hjemmesiden.

Hertil kommer et forum oprettet specifikt til elever. Bemærk, at det giver mulighed for, at forældre og de elever som ellers ikke har adgang til at komme med nye indlæg her får mulighed for at deltage i debatter, rådgivning, almindelige spørgsmål osv.

Skoleudviklingsudvalget – nu med gode forældres gode ideer

I Skoleudviklingsudvalget sidder man i øjeblikket og arbejder med spørgsmålet: "hvad vil vi gerne være kendt for", og der er derfor oprettet en funktionalitet under menupunktet udvalgsarbejde, hvor spørgsmålet kan lægges ud til offentlig debat. Kommentarkomponenten er tidligere gennemgået, men vises her i den installerede opsætning. Først i den lukkede form, dvs. som teksten ses uden kommentarer:

Klikker man på "Denne artikel har 2 kommentarer" kan man se at både BjarneBo og Bertel har givet deres mening til kende, og det sparsomme indlæg fra udvalget bliver transformeret til et mulighedsrum for både refleksion og offentligt debat.

BjarneBo: "Jeg er spændt på om man fortsat vil udvikle systemet med nationale test, og om friskolerne også her bliver nødt til at følge folkeskolernes eksempel"

Bertel: " Friskolen bør ses som en del af den danske kultur. Det er derfor kun en naturlig del af friskolernes udvikling at de skal leve op til de standarder som gælder i resten af samfundet. 🐱"

Den uskyldige overvejelse i den første kommentar udløser med Bertels kommentar et hav af refleksioner, og der er lagt op til en større diskussion om skolens fremtid, forholdet mellem folkeskole og friskole, osv.

Nye læreprocesser på Friskolen Østerlund

I den kommende tid skal implementeringen af CMS'et på skolen udvides til at involvere en større gruppe af frontendbrugere. Dette involverer en iværksættelse af en række formelle og uformelle læringsprocesser, som alle tager udgangspunkt i en opfattelse af læring som situeret.

Wenger og Lave's arbejde, som det er formidlet i "Situeret Læring", argumenter for en opfattelse af læring som en proces, der skabes igennem deltagelse i praksiser og i det komplekse samspil mellem "*anvendelse af artefakter og forståelsen af deres betydning.....*" (Wenger og Lave 2004 p.121 og p.87)". De beskriver *erhvervelsen af teknologier* som af afgørende betydning for, at den perifere deltager kan blive fuldgældigt deltager i et praksisfællesskab:

At blive fuldgældig deltager indebærer anvendelse af teknologierne i den daglige praksis, såvel som deltagelse i sociale relationer, produktionsprocesser og praksisfællesskabernes andre aktiviteter. (.....) Deltagelse med teknologi er særlig betydningsfuld, fordi de artefakter, som bruges inden for en kulturel praksis, er bærere af en væsentlig del af den pågældende praksis' arv. (2004 p.86)

Det idealistiske forsøg på at styrke den demokratiske meningsforhandling er, som det er påvist tidligere i opgaven, først og fremmest spørgsmålet om tilgængelighed. Anvendelse af workshop som metode er derfor et pragmatisk forsøg på at styrke den demokratiske meningsforhandling. Dette med en direkte kobling til Deweys demokratiforståelse, hvor essensen var, at demokrati var betinget af et "*frit og lige samvær*".

Workshop

Jeg har derfor i forlængelse af specialeforløbet tilbudt at lave en række workshops for bestyrelsesmedlemmer, støtteforening og lærere. Formålet med workshopperne er som argumenteret at kickstarte både artikulerings- og læringsprocessen. Succeskriteriet er, at deltagerne i løbet af workshoppen skal have succes med at tilføje og publicere nyt indhold på hjemmesiden.

Til afvikling af workshopperne har jeg lavet et program, som forud for den enkelte workshop bliver distribueret via e-mail:

1. Præsentation af hjemmesiden – Forskel på design og indhold
2. Gennemgang af hvordan:

- a. Man logger ind
 - b. Hvordan man lægger tekst ind
 - c. Hvordan man uploader billeder
 - d. Hvordan man publicerer og angiver, hvem der har lavet indlægget
3. Hands on – Selvstændigt arbejde med at lægge tekst og billeder ind på hjemmesiden
4. Opsamling – spørgsmål, ønsker og kommentarer^{xxxviii}

Med vilje er programmet udformet meget simpelt og overskueligt, og i selve gennemførslen er det planen kun at bruge ca. ½ time til gennemgang af punkt 1 og 2, mens resten af tiden er afsat til, at deltagerne selv kunne lægge medbragt indhold ind på CMS'et. Målet er som tidligere nævnt, at deltagerne både får oplevelsen af selv at publicere indhold, og samtidig får færdigheder i anvendelsen af Joomla som CMS.

Før de første workshops blev det besluttet på et personalemøde, at også personalet skulle kunne deltage i workshops. De er planlagt til kort før sommerferien og involverer samtlige lærere.

Kommende frontendbrugere

Det betyder, at alle fra støtteforening, bestyrelse og personalegrupper er potentielle kommende frontendbrugere. Hvilket i praksis drejer sig om ca. 30 personer. Samtidig giver den foreløbige fastholdelse af kommentarfunktionalitet og forum mulighed for, at også ikke registrerede brugere kan kommentere på specifikke dele af indholdet. Skiftet fra en enkelt webmaster til over 30 potentielle "forfattere" er i friskolens "virkelighed" selvfølgelig et markant skifte. Uanset valg eller fravalg af komponenter så er der tale om et potentielt mangfoldigt bidrag med alt fra faktuelle oplysninger, over holdningsbaserede bidrag, til billedrige gengivelser af arrangementer, skolefester m.m.

Eftersom hjemmesiden kun er i opstartsfasen, så er det endnu svært at afgøre i hvilken grad, dette potentiale i praksis vil blive realiseret. Men der vil under alle omstændigheder være behov for en grad af styring.

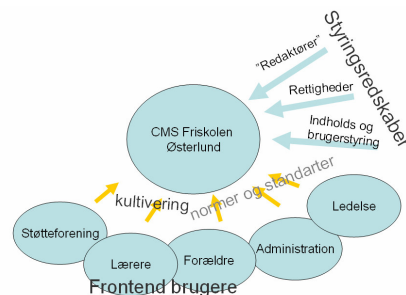
En stor del af styringen vil kunne foretages rent administrativt. Dels er der funktionaliteter indbygget i editoren, der kan tilføje udløbsdatoer til

indholdselementer, dels kan der gives særskilte rettigheder til bestemte områder af CMS'et.

På friskolen har man pt. valgt at uddelegere styringen til de respektive grupper. Lærerne, støtteforeninger, ledelse og bestyrelse får hver deres områder på CMS'et, som de bliver ansvarlige for. Der er altså mange indikationer på, at den "frie" meningsforhandling får gode vilkår.

Men hvis vi for et kort øjeblik genopfrisker modellen fra designafsnittet, så er det af afgørende betydning, hvilke styringmekanismer man ellers vælger i vedligeholdelsen af CMS'et. Foreløbigt har det været på tale at bruge moderatorer i forhold til udvalgene, og andre oplagte steder vil være de enkelte fora og steder, hvor der er kommentarfunktionaliteter.

Et andet scenarium er, at der vil dannes standarder – et sæt af normer – for, hvad, der må/bør tilføjes til hjemmesiden. Det er som refereret i resultatafsnittet *"ikke hvad som helst, der skal ligge på hjemmesiden"*, og det er nu op til skolen at afgøre, hvordan man vil sikre dette.

Implementeringsprocessen fremover

Ideen med produktafsnittet har været at give eksempler på en iværksat implementeringsproces. Det handler ikke om et færdigt produkt, men om en ny retning i friskolens liv. Som vist består denne proces af to tæt sammenvævede processer. En artikuleringsproces, der består i fortløbende at formidle informationer via CMS'et og en læreproces, hvis primære mål er at styrke tilgængeligheden til CMS'et for en bred målgruppe.

Spørgsmålet om vedligeholdelse, styring og normer vil fremover antageligt indtage en central rolle i meningsudvekslinger der angår hjemmesiden, men det er for tidligt at afgøre i hvilken form, man ønsker at fastholde iscenesættelsen.

xxxvii Med adressen www.friskolen-oesterlund.dk

xxxviii Bilag 11: Invitation til workshop

Konklusion

Specialet omhandler udvikling og implementering af en ny hjemmeside til Friskolen Østerlund og diskuterer, hvordan man kan udvikle et design, der både tilgodeser behovet for iscenesættelse af skolens værdier og behovet for en fri og åben refleksiv debat.

Friskolen Østerlund er karakteriseret ved et stort engagement i forældregruppen. Forældrene deltager i mange former for aktiviteter lige fra fysiske arbejdsopgaver som fliselægning til udvalgsarbejde og mødeaktivitet.

Der er dog ikke tale om at skolen styres af et praksisfællesskab. Selvom en stor del af arbejdet tilsyneladende er selvorganiserende og baseret på et fælles engagement, så viser mine undersøgelser, at der ligger en gennemtænkt og velkoordineret ledelse bag planlagte tiltag.

Den primære koordinering foregår i forældrebestyrelsen og i fem nedsatte udvalg, der primært består af bestyrelses- og personalerepræsentanter. Arbejdet med den fortsatte forældreopbakning består i bestyrelsesmedlemmers personlige tilstedeværelse ved møder og arrangementer, skabelsen af gode oplevelser og en fortløbende iscenesættelse af skolens værdier.

Der er i personalegruppen et naturligt fællesskab i forbindelse med ansættelsen ved skolen. Men et egentligt praksisfællesskab kunne ikke påvises. Der er fra ledelsens side fokus på tillid som en grundværdi, hvilket bekræftes af de interviewede lærere.

Friskolen Østerlund kan derfor bedst beskrives som en kompleks organisation med formelle udvalg, en bestyrelse, skoleleder og personale og uformelle grupper, hvoraf den primære er forældregruppen.

På trods af det påviste forældre- og personaleengagement, så er den eksplicite meningsforhandling med plads til diskussioner og refleksive praksiser mindre synlig. Diskussioner og refleksiv virksomhed foregår primært i udvalg og på forældremøder, og fra bestyrelses og ledelsens side ønsker man også fortsat, at egentlige diskussioner foregår i mindre grupper og ved planlagte arrangementer.

Skiftet fra den tidligere hjemmeside med en webmaster til det nye CMS med mange frontend brugere – brugere, der har adgang til at oprette og redigere indhold – åbner mulighed for, at skolens hjemmeside får en markant anderledes rolle som virtuelt mødested for forældre, elever og personale. Formidling af forældremøder, aktiviteter på skolen, arrangementer og undervisningsforløb vil i fremtiden kunne finde sted via

hjemmesiden, hvilket i sig selv vil befordre den formidlingsbaserede meningsforhandling.

En central pointe i specialet er, at valget af CMS'ets komponenter er afgørende for skabelsen af en hjemmeside med plads til refleksion og diskussion. Fora og kommentarfunktionaliteter er konkrete bud på komponenter, der kan tilføre skolen nye mulighedsrum for ekspliciteret meningsforhandling. Et egentligt debatforum på hjemmeside vil tilføre skolen et potent men også afgrænset mulighedsrum for eksplicite diskussioner. Komponenten er i det leverede produkt installeret, og det er nu op til "skolen" at afgøre, om man ønsker denne form for komponenter.

Udviklingen af CMS'et stiller helt nye krav til samspillet mellem skolens ønske om at profilere sig selv og styrkelsen af den frie debat: Det rejser spørgsmål om, hvor meget og hvordan man fremover ønsker at kontrollere hvem, og hvad, der skal være på hjemmesiden. Der er en naturlig fordeling af de enkelte dele af CMS'et, men da hjemmesiden samtidig repræsenterer skolen udadtil, vil spørgsmålet om samspillet mellem den ønskede profilering og det faktiske indhold antageligt være genstand for en fortløbende debat.

Efterskrift

Ingen anden skole har haft så dybe og teoretisk funderede tanker om designet af deres hjemmeside – Det er lidt "blæret" med ord og teori på processen med skabelsen af en hjemmeside - lækkert!!! (forælder fra skolen efter gennemlæsning d.26-5-2007)

Efter det første møde med CMS'ernes verden og TYPO3 som det foreslåede CMS var det med blandede følelser, jeg kastede mig ud i forberedelserne til specialet.

Det var derfor på alle måder en positiv oplevelse, da jeg første gang blev gjort bekendt med Joomla. Harmoniske og smarte templates. Brugervenlige interfaces og et enormt potentiale både i forhold til funktionaliteter og support.

En stor tak til joomla.org's danske forum, som altid var parat med løsningsforslag og gode ideer.

Mødet med friskolen var lidt den anden vej rundt. En stor imødekommenhed og en gensidig interesse i et samarbejde fik hurtigt kørt projektet i stilling. Men blandingen af design, socialforskning, frivilligt arbejde og almindelig menneskelig kontakt var i udviklingsøjemed i en noget rodet fornøjelse. Det blev ikke bedre af, at jeg pludselig opdagede, at jeg på den ene side skulle levere "et bestilt produkt", og på den anden side havde kastet mig ud i en problemafdækning, der tog en helt anden retning.

Her er det rart med en vejleder, der mentalt fik viklet mig ud af friskolens greb. En stor tak til Christian for god feedback.

To erkendelser har undervejs i specialeskrivningen haft afgørende betydning for det endelige produkt. Den første var, da jeg sad med Wengers bog praksisfællesskaber. Jeg var kun lige startet på problemformuleringen, og der var et eller andet galt. Jeg lod radioen køre og så var det, at Lasse Jensen fra Mennesker og Medier sagde: "Medier skal give folk det, de ikke viste, de havde brug for at vide." Det er frit citeret fra hukommelsen, men meningen var god nok. Det fik mig til at hive Brenda Laurels bog op igen. I hendes skildring af det græske drama som datidens medie stod det mig pludseligt klart, hvordan nutidens ideelle virtuelle platform skulle se ud. Den skulle være et stykke drama; en iscenesættelse af hverdagens begivenheder, en udstilling af problematikker til fælles bearbejdning. Det lykkedes aldrig helt at få det med i specialet – hertil var springet for langt, men drømmen får lov til at leve her i efterskriftet.

Den anden erkendelse kom efter et koordinerende møde på skolen, hvor jeg havde deltaget som tilhører. Bagefter havde jeg et interview, men var træt og blev irriteret over den totale mangel på åbenhed overfor tiltag, der kunne åbne det nye CMS op. Jeg forstod det ikke, men på vej hjem slog det mig, at det måske slet ikke var praksisfællesskaber jeg studerede. Det var en helt banal konstatering, men pludselig gav mange observationer mening. Bestyrelsens irritation over kritiske spørgsmål til forældrenes engagement, databasen over forældrenes færdigheder, benævnelsen af bestyrelsen som professionel. Alt sammen indikerede, at det hele nærmere lignede en virksomhed, og at forældrene udgjorde de ansatte.

Den største erkendelse har dog været, at jeg er ramt lige ned i et minefelt af aktuelle debatter overalt i medierne. Uanset om det er de amerikanske soldaters blogs, mailen fra Danfoss afdeling for Reputation Management eller Arlas nye måde at kommunikere med deres kunder på, så er det fænomener, der kan anskues som balancerende mellem iscenesættelse og demokratisk meningsforhandling, og det beskedne ønske fra min side er, at speciale og produkt i en verden af iscenesættere kan være med til styrke den demokratiske meningsforhandling.

Engelsk resume

Raising the profile of negotiation

Development and implementation of a Content Management System
for the school Friskolen Østerlund

Resume

The thesis deals with the development and implementation of a new home page for the school Friskolen Østerlund, and discusses development of a design which both caters for the need for raising the profile of the values of the school, and the need for a free and open reflective debate.

Development of the home page is based upon a theoretical discussion, followed by an empirical analysis of the organisation, community and negotiation at the school Friskolen Østerlund. The results of the analysis indicate great commitment amongst parents, management and staff, but indicate also that the school is best described as a corporate-like organisation.

The board and committees have a decisive influence upon the ongoing negotiation of the values and development of the school, whereas a more open and free debate amongst the remainder of the parental community is difficult to demonstrate.

As the basis for the chapter dealing with design, I argue the case that the school's new home page should be regarded as a Common Information Space based upon a dialectic relationship between closed and open elements. I argue furthermore that a web-based Content Management System (CMS) is a dynamic and flexible option, which is capable of catering for the requirement for many users and many types of content.

The change from the previous home page administered by a webmaster, to the new CMS with many front-end users – users who have access to establish and edit content – opens up the opportunity for a notably different role for the school's home page as a virtual meeting place for parents, students and staff. Arrangement of parents' meetings, activities at the school, and the course of tuition, can in future take place via the home page, which in itself will promote mediation-based negotiation.

Litteraturliste

Andersen, Ib (2003): *Den skinbarlige virkelighed*. 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Bannon, L. & Bødker, Susanne (1997): *Constructing Common Information Spaces* i: J. Hughes et al (eds) *Proceedings of the Fifth European Conference on Computer Supported Cooperative Work* p.81-96.

Bossen, Claus (2002) *The Parameters of Common Information Spaces: the Heterogeneity of Cooperative Work at a Hospital Ward*. New Orleans

Brenda, Laurel: (1993): *Computers as Theatre*. Pennsylvania: Addison-Wesley

Dewey, John (2005): *Demokrati og Uddannelse*. Randers: KLIM

Jävinen, Pertti (1999): *On Research Methods*. (kap.4) Finland, Tampere: Opinpajan Kirja

Jensen, Thomas Sønderkov: (2007) *CMS fra A-Z*: www.bitconomy.dk (kopieret 22-03-2007)

Kvale, Steinar (1997): *InterView*. København: Hans Reitzels Forlag

Lave, J. & Wenger, E. (2001): *Situeret Læring* København: Hans Reitzels Forlag

Olsen, Henning (2002): *Kvalitative Kvaler*. (kap. 3 & 4). København: Akademisk Forlag

Preece, Rogers & Sharp (2002) *Interaction Design: Beyond Human-Computer Interaction*, John Wiley & Sons.

Wenger, Etienne (2004): *Praksisfællesskaber*. København: Hans Reitzels Forlag

Bilagsoversigt

Bilag 1: Samarbejdsaftale (del af printet speciale)
Bilag 2: Tale: *Historien om os* 26-02-2005: hentet fra www.friskolen-oesterlund.dk
Bilag 3: Fra hjemmeside: *Visioner*: Hentet fra www.friskolen-oesterlund.dk
Bilag 4: Nyhedsbrev: *Nyhedsbrev9*: Hentet fra www.friskolen-oesterlund.dk
Bilag 5: Interviewguide – bestyrelse (del af printet speciale)
Bilag 6: Interviewguide – lærer
Bilag 7: Interviewguide - ledelse
Bilag 8: Artikel: CMS fra A-Z
Bilag 9: Benchmark - CMS (del af printet speciale)
Bilag 10: Mail korrespondance
Bilag 11: Invitation til workshop (del af printet speciale)
Bilag 12: Digitalfotos af menupunkter fra tidligere workshop
Bilag 13: Artikel: *Hundred står bag Friskolen Østerlund*:
Bilag 14: Nyhedsbrev: *Hafferlaffen*
Bilag 15: Opslag: *Musikarrangement*

Feltnote 1: Beskrivelse af kvarter
Feltnote 2: Samtale med forældre
Feltnote 3: Koordinering af forældreundervisning
Feltnote 4: Samtale med P1
Feltnote 5: Samtale med bestyrelsesformand
Feltnote 6: Generalforsamling – bemærkninger fra tilsynsførende

Interview P1: Transskribering
Interview B1: Transskribering
Interview B2: Transskribering
Interview L1: Transskribering
Interview L2: Transskribering

22. november 2006

Bilag 1

Samarbejdsaftale vedrørende speciale og udarbejdelse af CMS til Friskolen Østerlund

Samarbejdsparter:

- Friskolen Østerlund, repræsenteret ved Jan Schaloske og Jesper Kirkegaard.
- Masterstuderende Bjarne Bo Christensen

Baggrund:

Friskolen Østerlund har et erkendt behov for en ny type hjemmeside, hvor forskellige brugergrupper kan tilføje billeder, tekst og anden data. Man har derfor besluttet at en kommende løsning skal baseres på et CMS system. Herudover har man ikke fastlagt indhold, design eller besluttet hvilket CMS man vil vælge.

I forbindelse med sit studie på Masterudannelsen i "informations-, kommunikationsteknologi og læring" skal Bjarne Bo Christensen udarbejde et speciale. Specialet skal omhandle ikt og læring, og skal på et akademisk tilfredsstillende niveau indehold både produkt, teoretiske refleksioner og anvendt metode.

Med udgangspunkt i ovenstående er der ønsker fra begge parter om et samarbejde, der på den ene side kan være med til at etableringen af et CMS til friskolen, og på den anden side kan levere empiri og engageret deltagelse i undersøgelser relateret til specialet.

Komponenter i samarbejdsaftalen:

- a) CMS-testsite
- b) Forundersøgelse
- c) Brugerdeltagelse i udvikling
- d) CMS Friskolen Østerlund
- e) Formidling af brugerfladen – herunder workshops, kurser, eller tilsvarende.

a) CMS-testsite

I forbindelse med projektet etableres der inden julen 2006 en CMS-testsite. Indholdet i den nuværende hjemmeside overføres til dette site. Testsite web-adresse er www.hobbitbo.dk, og forventes igangsat senest 1.december.

b) Forundersøgelsen

I forbindelse med specialet og den videre produktudvikling laves der inden 15. februar en forundersøgelse, der primært omfatter primære interessepersoner i forhold til hjemmesiden. Forundersøgelsen baseres på interviews og evt. opfølgende spørgeskemaer.

c) Brugerdeltagelse

Læringsperspektivet er centralt placeret i specialet, men synsvinklen og projektformuleringen er pt. ikke endeligt afklaret.

I forbindelse med specialeskrivningen vil der være behov for projektarbejde, test eller andre metoder, der kan være med til at udvikle og definere det kommende produkt. Der forventes opbakning og støtte til denne del af processen fra undertegnede friskolerepræsentanter og andre involverede.

d) CMS- Friskolen Østerlund

Senest med udgangen af april etableres der et website, der opfylder følgende ønsker og krav. Systemet skal så vidt det er muligt være fremtidssikret, økonomisk rentabelt, designet skal være moderne og tilpasset friskolens forventninger (jf. forundersøgelsen), ønskede funktionaliteten skal i rimeligt omfang være tilgængelige og brugervenligheden skal være optimeret.

e) Implementering og videreformidling

Produkt og speciale skal inden 15. juni formidles til brugerrepræsentanter. Dette kan ske som en integreret del af speciale, hvilket ikke er endeligt afklaret, men kan også foregå som efterfølgende kurser eller workshops. I formidlingen af produktet vægtes funktionaliteter for frontend brugere. Undersøgelsesresultater anonymiseres, men gøres tilgængelige for friskolen i kraft af speciale og tilhørende bilag. Lydoptagelser af interviews bliver ikke offentligt tilgængelige. Alle involverede informeres om indhold og brug af de indsamlede data.

En samlet formidling af undersøgelsesresultater med præsentation af overordnet ide, ønsker og krav fra brugergrupper, designtiltag, kommende eller ønskelige ændringer, om. kan finde sted som et offentligt arrangement, men endelig aftale herom træffes i slutningen af forløbet.

f) Økonomi

Udarbejdelsen af CMS og speciale er uden omkostninger for friskolen. Friskolen afholder dog selv alle udgifter til domænerregistreringer og webhosting. Der gøres i den forbindelse opmærksomt på at CMS-systemer stiller en række krav til det valgte webhotel for at fungere optimalt.

Ovenstående accepteres:

Af Studerende
Bjarne Bo Christensen

På vegne af Friskolen Østerlund
Jan Schaloske og Jesper Kirkegaard

den 23. november 2006

den 23. november 2006

Bilag 5

Interviewguide

Interview nr.: ____

Navn/Initialer: _____ Alder: _____

Dato: _____ Sted: _____

Anvendt udstyr: Audacity +PC Navn på lydoptagelse: _____

Interview foretaget af: Bjarne Christensen

Præsentation af interviewer og projektet

- Eget navn og evt. kort om baggrund
- MIL og formål med MIL (kort)
- Specialet – formål, design til styrkelse af dialog
- Fokus for min undersøgelse – kommunikation

Indledende spørgsmål/notater

- Titel – fag: ansættelsesforhold og/eller relation til friskole?
- Arbejdsområder: Hvad arbejder du med?
- Hvor lang tid?
- Hvilke udvalg – arbejdsgrupper?

Historie

- Hvordan vil du beskrive Østerlund Friskole (profil)
- Hvor skal den være om 5 år
- Hvad betyder det arbejde forældrene leverer - økonomi

Bestyrelsens arbejdsopgaver

- *Hvad er pt. De vigtigste arbejdsopgaver i bestyrelsen?*
- Har fokus ændret sig?
- Hvordan arbejdes der konkret med værdigrundlaget?
- Har man fra bestyrelsens side en bestemt holdning til hvordan friskolen skal repræsenteres? Hvordan?

Arbejdet med styrkelse af engagementet i forældregruppe?

- Prøv at beskrive hvordan i konkret forsøger at engagere forældrene (i forhold til Friskolen) – giv eksempel
- Hvad er den bagvedliggende tanke bag denne/disse fremgangsmåde?
- Hvad er de største hindringer i arbejdet med at skabe et fælles engagement?
- Er der deltagere og ikke-deltagere?

Forældre og personale

- Prøv at beskrive samarbejdet mellem personale og forældre ud fra bestyrelsens synsvinkel?
- Skal man arbejde på en større "samhørighed" eller er det vigtigt at skelne mellem rollerne?
- Er der brug for mere kommunikation/dialog mellem forældre og personale – hvorfor/hvordan?

Midler til kommunikation

- Beskriv hvordan i pt kommunikerer med forældrene (ud og ind)
- Hvor foregår diskussionerne –
- Hvor foregår den beskidte del
- Hvad er til diskussion (hvad er givende og hvad ikke)
- Hvilke problemer/fordele er der i de metoder
- Hvordan kunne du forestille dig kommunikationen skulle foregå i fremtiden?
- Hvad skulle denne kommunikation omhandle?

Hvilken rolle er ønsket man, at hjemmesiden skal komme til at spille fremover?

Bilag 9

CMS	Joomla	Postnuke	Typo3	etomite
Kriterier				
Sprog	Dansk	Dansk	Dansk	Engelsk
Fremtidssikkerhed/ udbredelse	Stor	Stor	Stor	Stor
Udvidelsesmuligheder	Stor	Stor	Stor	Stor
Brugertilgang (back)	Svær	Mellem/svær	Svær	Mellem
Brugertilgang (front)	Nem	Nem	Mellem	Mellem
Målgruppe	Foreninger, Mange skabeloner med runde former	Spillere, men også brugt af mange firmaer..	Folkekirken.dk, Firmaer (fremstår som det komplekse omfattende system)	Private, nybegyndere.
Hosting	Alle – udbydere laver gratis installation	Alle – kræver dog safe mode off	Bestemte udbydere	?
Pris for hosting	Fra 10 kr	?	Fra 100	Fra 10
Support	Stor brugergruppe	Meget stor brugergruppe	Mellem – mange nyhedsgrupper, men ikke så mange forums.	?
Pris for opsætning/skabelon	4000-10000	?	Fra 5000- 15000	
Designmuligheder (ændring af eksisterende design)	Mellem	Mellem	Svær	Let
Popularitet	1	3	2	3

Benchmark - CMS

Bilag 11

Workshop i anvendelsen af Friskolen Østerlund's nye hjemmeside

Kære forældre og personaler

I forbindelse med overgangen til den nye hjemmeside sker der en række ændringer. Det bliver nu muligt at mange forskellige brugere, støtteforeningsmedlemmer, lærere, forældre, skoleleder og bestyrelse selv opdaterer deres del af hjemmesiden. Vi vil derfor gerne indbyde til en workshop, hvor basale funktionaliteter gennemgås. Det handler om, hvordan man skriver og kopier tekst. Hvordan man indsætter billeder og om, hvordan man uploader og vedhæfter en fil.

For at deltage i workshoppen skal I gøre to ting. 1. I skal besvare denne mail, og er I ikke oprettet som brugere skal I angive ønsket brugernavn og adgangskode. Begge del bliver bekræftet, når I er oprettet - I skal også angive hvilken af de to dage I ønsker at deltage.

2. I skal til selve workshoppen medbringe tekst, der omhandler det udvalg, støtteforening, bestyrelse, skole eller andet som I repræsenterer. Tekst og/eller billeder vil blive lagt direkte på hjemmesiden (I kan dog vente med at gøre jeres side offentligt tilgængelig).

Program:

1. Præsentation af hjemmesiden - Forskel på design og indhold
2. Gennemgang af hvordan:
 - Man logger ind
 - Hvordan man lægger tekst ind
 - Hvordan man uploader billeder
 - Hvordan man publicere og angiver hvem der har lavet indlægget
3. Hands on - Selvstændigt arbejde med at lægge tekst og billeder ind på hjemmesiden
4. Opsamling - spørgsmål, ønsker og kommentarer

Vi stiller computere til rådighed til selve workshoppen, som finder sted på friskolen.

I kan efterfølgende arbejde videre fra jeres egen computer.

På gensyn enten tirsdag d.22. maj fra kl. 17.00 til 19.00 eller torsdag d.24.maj fra kl. 19.00 til 21.00.

Med venlig hilsen Bjarne Christensen